

**PROTOCOL DE PREVENCIÓ,
DETECCIÓ I INTERVENCIÓ
SOBRE DROGUES ALS CENTRES
D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA**

Canal Salut

Drogues

<http://drogues.gencat.cat/>

**PROTOCOL DE PREVENCIÓ,
DETECCIÓ I INTERVENCIÓ
SOBRE DROGUES ALS CENTRES
D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA**

Direcció

Joan Colom. *Subdirector General de Drogodependències.
Agència de Salut Pública de Catalunya.*

Subdirecció de Suport i Atenció a la Comunitat Educativa.
Departament d'Ensenyament.

Coordinació

Maria Estrada. *Subdirecció General de Drogodependències.
Agència de Salut Pública de Catalunya.*

Eulàlia Sot. *Subdirecció General de Drogodependències.
Agència de Salut Pública de Catalunya.*

Equip redactor

Equip tècnic de la Subdirecció de Suport i Atenció a la Comunitat Educativa. *Departament d'Ensenyament.*

Equip tècnic de la Subdirecció general d'Innovació,
Formació i Orientació. *Departament d'Ensenyament.*

Mireia Ambrós. *Col·laboradora de la Subdirecció General de
Drogodependències. Agència de Salut Pública de Catalunya.*

Gemma Ruiz. *Col·laboradora Subdirecció General de
Drogodependències. Agència de Salut Pública de Catalunya.*

Carles Sedó. *Ajuntament de Santa Coloma de Gramanet.*

Eulàlia Sot. *Subdirecció General de Drogodependències.
Agència de Salut Pública de Catalunya.*

Equip col·laborador

Carles Ariza. *Agència de Salut Pública de Barcelona.*

Jordi Bernabeu. *Ajuntament de Granollers.*

Albert Moncada. *Federació Catalana de Municipis.*

Maria José Morcillo. *Direcció General d'Atenció a la Infància i
l'Adolescència.*

Albert Oliva. *Inspector de la Policia Generalitat - Mossos d'Esquadra.*

Núria Puentes. *Mancomunitat Penedès - Garraf*

Calamanda Vila. *Associació Catalana de Municipis
i Comarques de Catalunya.*

Josep Maria Suelves. *Subdirecció de Promoció de la Salut.
Agència de Salut Pública de Catalunya.*

© **Generalitat de Catalunya**

Edita: Departament de Salut

Disseny gràfic: Natàlia Margarit

Primera edició: Abril del 2016

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

I. PRESENTACIÓ.	4
2. CONTEXTUALITZACIÓ.	5
3. MARC D'APLICACIÓ.	6
4. OBJECTIUS.	7
5. CENTRES DESTINATARIS.	7
6. MARC NORMATIU.	8
7. CIRCUIT D'ACTUACIÓ.	11
8. PREVENCIÓ DEL CONSUM DE DROGUES I PROMOCIÓ DE LA SALUT.	12
Pautes d'actuació pel professorat.	
Programes, materials i webs per treballar a l'aula.	
Programes materials i webs per a famílies.	
9. DETECCIÓ DEL CONSUM DE DROGUES.	29
Pautes per actuar quan hi ha un índex de consum.	
Indicadors d'intoxicació.	
Indicadors de consum.	
Indicadors de tinença.	
10. VALORACIÓ DE LA SITUACIÓ.	32
Equip de valoració i procediment.	
Pauta de complicació i recollida de la informació	
Guió per l'entrevista amb l'alumne/a.	
Guió per l'entrevista amb la família.	
II. INTERVENCIÓ.	35
Actuació urgent en cas d'intoxicació aguda.	
Acció educativa amb l'alumne/a.	
Assessorament a la família.	
Intervenció amb el grup classe.	
12. QUAN CAL DERIVAR?	43
13. AUTOAPRENTATGE I COMUNICACIÓ	43
ANNEXES	44
Annex 1. Què són les drogues?	45
Annex 2. Taula d'efectes i riscos.	48
Annex 3. Patrons i dades de consum en joves.	51
Annex 4. Qui et pot ajudar? Recursos al territori.	56
Annex 5. Pauta de compilació i recollida de la informació.	57
Annex 6. Guió per al reconeixement i la valoració dels factors de risc i protecció en l'entrevista amb l'alumne/a.	59
Annex 7. Model d'informe de derivació. Traspàs d'informació.	61
Annex 8. Fitxa d'informació del centre al referent de drogues del servei territorial / consorci d'educació de barcelona	63

I. PRESENTACIÓ

Els centres educatius són un marc idoni on implementar estratègies de prevenció del consum de drogues. Segons les dades epidemiològiques¹ de què disposem, en la majoria de casos, l'inici en el consum d'alguna substància coincideix amb la franja d'edat dels joves que cursen educació secundària obligatòria i postobligatòria. Per tant, el centre educatiu ens brinda una oportunitat d'intervenir preventivament amb joves que, d'altra banda, no accedirien a recursos especialitzats.

L'existència d'un protocol permet dotar els centres i el professorat d'una eina efectiva de prevenció, detecció i intervenció en l'abordatge del consum de drogues, i alhora estableix un marc comú d'actuació per a tots els centres i afavoreix la coordinació dels diferents agents implicats en un circuit sistematitzat.

Tot i que un protocol mai podrà resoldre la totalitat de la casuística amb què ens podem trobar, sí que ens permetrà donar una resposta eficaç, planificada i instaurada en el marc de la comunitat educativa en la majoria de les situacions.

Aquest protocol està conformat per un conjunt d'orientacions que cal contextualitzar en la realitat de cada centre educatiu.

Aquestes orientacions engloben tant actuacions de prevenció universal, que faciliten recursos per al centre, per a l'alumnat, per al professorat i per a les famílies, com actuacions de detecció i intervenció en casos de consum o tinença de drogues.

Finalment, cal destacar que aquest document s'ha nodrit d'altres experiències actualment implementades a Catalunya amb la voluntat de ser un instrument integrador i amb les quals pot ser totalment complementari.

Esperem que us sigui útil.

Antoni Llobet i Mercadé
Secretari de Polítiques Educatives

Joan Guix i Oliver
Secretari de Salut Pública

---

1. La font de les dades epidemiològiques es poden trobar en les enquestes ESTUDES, a l'enllaç de l'apartat d'epidemiologia del Canal Drogues (vegeu l'Annex 3 Patrons i dades de consum en joves)

2. CONTEXTUALITZACIÓ

El Protocol de prevenció, detecció i intervenció sobre drogues als centres de secundària és la continuació d'una línia de treball en l'àmbit educatiu que ha pretès facilitar la feina dels equips docents amb l'alumnat i les seves famílies a través de l'elaboració de programes, materials didàctics i webs.

Aquesta proposta preventiva, però, a diferència de les anteriors, té per objectiu servir de manual de recomanacions sobre les maneres d'actuar davant problemàtiques relacionades amb el consum de drogues als centres educatius (intoxicacions, consums dins del centre o fora, tinença il·lícita de drogues, etc.).

Tot i que algunes d'aquestes situacions i comportaments es vinculen a un incompliment del marc normatiu, aquest protocol vol anar més enllà de la sanció, i convertir el conflicte en una oportunitat educativa, tant per a l'alumnat com per a les famílies. En aquest sentit, es proposa una intervenció que facilita la reflexió i l'anàlisi dels fets ocorreguts, així com de les repercussions que tenen, per tal d'establir pautes per deixar el consum o reduir els riscos associats.

És important emfatitzar que en l'elaboració del protocol ha estat indispensable el treball coordinat i la posada en comú dels continguts i les visions estructurals dels departaments d'Ensenyament, Interior i Benestar i Família, així com també de l'Associació Catalana de Municipis i Comarques de Catalunya, la Federació Catalana de Municipis i l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

Esperem que sigui una eina útil tant per als equips docents dels centres de secundària com per als diferents professionals que fan actuacions en matèria de prevenció a Catalunya.

Joan Colom Farran

Subdirector general de Drogodependències

3. MARC D'APLICACIÓ

El marc d'aplicació d'aquest protocol ve definit per tres variables:

- el tipus de droga,
- l'espai i
- el temps o moment en què es produeix el consum.

Pel que fa a la substància, aquest protocol inclou totes les drogues, ja siguin legals (alcohol i tabac) com il·legals. No obstant això, en el cas del tabac, l'abordatge serà només des d'un punt de vista preventiu i normatiu, per tant, ens referirem a aquesta droga únicament en el primer bloc del diagrama (punt **8.Prevenió del consum de drogues i promoció de la salut**), així com també en el punt **6. Marc Normatiu**.

Pel que fa a l'espai i el temps o moment, ens trobem amb quatre possibles situacions:

- ▶ **Dins del centre, en horari lectiu:** aules, lavabos, passadissos, pati, gimnàs, vestidors, biblioteca, sales d'informàtica...
- ▶ **Fora del centre, en horari lectiu:** entre classes (si surten del centre), a l'hora del pati (si surten del centre), quan es produeix absentisme, durant excursions i sortides, convivències...
- ▶ **Dins del centre, en horari NO lectiu:** activitats extraescolars, casal d'estiu, temps del migdia...
- ▶ **Fora del centre, en horari NO lectiu:** abans de l'inici de les classes, després de la finalització de les classes, els caps de setmana...

4. OBJECTIUS

- **MISSIÓ**

Dotar els centres educatius de secundària d'una eina per prevenir i detectar situacions relacionades amb les drogues, i intervenir-hi.

- **OBJECTIU GENERAL**

Evitar el consum de drogues en l'alumnat de secundària.

- **OBJECTIUS ESPECÍFICS**

- ▶ Fomentar la implementació de mesures preventives en el centres d'educació secundària.
- ▶ Facilitar la detecció de comportaments de risc en relació amb el consum de drogues.
- ▶ Promoure les intervencions educatives amb l'alumnat dels centres de secundària i les seves famílies (o professionals referents) sobre el consum de drogues i altres situacions de risc que se'n derivin.
- ▶ Establir un circuit de coordinació entre els diferents membres de la comunitat escolar i els diferents agents implicats en el Protocol (cossos de seguretat, centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ), centres d'atenció i seguiment (CAS), serveis socials, joventut...).
- ▶ Derivar, si escau, a recursos especialitzats de la xarxa comunitària.

5. CENTRES DESTINATARIS

Aquest protocol va adreçat als centres educatius d'ESO, batxillerat, programes de formació i inserció (PFI), cicles formatius de grau mitjà i recursos especials com, per exemple, les unitats d'escolarització compartida (UEC).

6. MARC NORMATIU

6.1 Normatives sobre consum, tinença i venda de drogues il·legals, alcohol i tabac

Hi ha lleis civils i penals que regulen diferents aspectes, com ara la venda, la possessió, els espais on es poden consumir, la publicitat, la promoció del consum, la prevenció dels problemes associats i l'atenció a les persones usuàries i drogodependents.

Si la llei és civil, la conseqüència que se'n deriva és administrativa. En cas de ser penal, la seva gravetat és superior, ja que pot comportar un delictes –amb els corresponents antecedents penals–, una sanció econòmica i una condemna amb la possibilitat d'ingrés a un centre de justícia juvenil o penitenciari.

Drogues il·legals

La normativa als centres educatius respecte al consum i tinença de drogues il·legals és la mateixa que regeix a la via pública. La llei considera una infracció greu el consum o la tinença de drogues il·legals i ho sanciona administrativament. Així mateix, i en el cas de menors d'edat aquesta llei permet la suspensió de la sanció econòmica en el cas que s'accedeixi a una activitat reeducativa.

El tràfic i la promoció del consum es consideren un delictes contra la salut pública com queda recollit en el Codi Penal, considerant-se un agreujant quan es dona dins els centres escolars.

Per més informació:

Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana

Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal

Alcohol

Es prohibeix la venda i el consum de begudes alcohòliques en els centres educatius. Es recorda que són alcohòliques totes les begudes amb més de 0,5 graus d'alcohol. La cervesa es considera beguda alcohòlica.

Per més informació:

Llei 20/1985, de 25 de juliol, de prevenció i assistència en matèria de substàncies que poden generar dependència (DOG 572, 7/08/1985).

Llei 10/1991, de 10 de maig, de modificació de la Llei 20/1985, de 25 de juliol.

Llei 8/1998, de 10 de juliol, de segona modificació de la Llei 20/1985, de 25 de juliol.

Tabac

Queda prohibida la seva venda i subministrament en els centres docents, independentment de l'edat de l'alumnat i del tipus d'ensenyament. Així mateix tampoc està permès fumar en cap tipus de centre educatiu. A més, la llei insisteix especialment en el paper modèlic del col·lectiu docent.

6. MARC NORMATIU

També es prohibeix el consum de tabac al voltant dels centres educatius, tot i que no es concreta la distància. La prohibició de fumar és absoluta i afecta totes les persones que estiguin a l'interior i als accessos del centre; per tant, a l'entrada de cada centre, s'hi han de posar, en un lloc ben visible, cartells que anunciïn la prohibició del consum de tabac.

L'ús de cigarretes electròniques també queda prohibit.

La normativa tampoc permet que els centres educatius públics, els serveis educatius i altres centres de treball dependents del Departament d'Ensenyament tinguin àrees habilitades per a consumidors d'aquests productes.

Per més informació:

Llei 28/2005, de 26 de desembre, de mesures sanitàries enfront del tabaquisme i reguladora de la venda, el subministrament, el consum i la publicitat dels productes del tabac.

Llei 42/2010, de 30 de desembre, per la qual es modifica la Llei 28/2005, de 26 de desembre.

Llei 3/2014, de 27 de març, per la qual es modifica el text refós de la Llei General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris i altres lleis complementàries, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre.

6.2 NORMATIVA DE DETECCIÓ I INTERVENCIÓ EN EL CENTRE EDUCATIU

Es considera una falta greument perjudicial per la convivència en el centre educatiu els actes o la possessió de mitjans o substàncies que puguin ésser perjudicials per a la salut, i la incitació a aquests actes.

Les sancions que es poden imposar són: la suspensió del dret a participar en activitats extraescolars o la suspensió del dret d'assistir al centre en determinades classes, en tots dos supòsits per a un període màxim de tres mesos o pel temps que resti fins a la finalització del curs acadèmic, si són menys de tres mesos, o bé la inhabilitació definitiva per a cursar estudis al centre.

D'altra banda, el decret d'autonomia dels centres educatius considera que les normes d'organització i funcionament del centre han de ser coherents amb el fet que l'aprenentatge i la pràctica de la convivència són elements fonamentals del procés educatiu. Per això, quan cal aplicar mesures sancionadores de faltes comeses per l'alumnat, aquestes s'han d'inscriure en el marc de l'acció educativa i han de tenir per finalitat contribuir a la millora del seu procés educatiu.

Per a la graduació en l'aplicació de les sancions que corregeixen les faltes esmentades s'han de tenir en compte els criteris següents:

- a) Les circumstàncies personals, familiars i socials i l'edat de l'alumnat afectat.
- b) La proporcionalitat de la sanció amb la conducta o acte que la motiva.
- c) La repercussió de la sanció en la millora del procés educatiu de l'alumnat afectat i de la resta de l'alumnat.
- d) L'existència d'un acord explícit amb els progenitors o tutors legals, en el marc de la carta de compromís educatiu subscripta per la família, per administrar la sanció de manera compartida.
- e) La repercussió objectiva en la vida del centre de l'actuació que se sanciona.
- f) La reincidència o reiteració de les actuacions que se sancionen.

6. MARC NORMATIU

Correspon a la direcció del centre imposar la sanció en la resolució de l'expedient incoat a l'efecte i informar-ne a l'alumnat afectat i, en el cas de menors d'edat, també els progenitors o tutors legals.

Si es considera oportú, la direcció del centre pot aplicar, de manera excepcional, una suspensió provisional d'assistència a classe per un mínim de tres dies lectius prorrogables fins a un màxim de 20 dies lectius, que ha de constar en la resolució de la direcció que incoa l'expedient. Aquesta suspensió pot comportar la no-assistència al centre. Altrament, l'alumne/a haurà d'assistir al centre, però no podrà participar en les activitats lectives amb el seu grup mentre duri la suspensió provisional d'assistència a classe. En tot cas, en la suspensió provisional d'assistència a classe, que s'ha de considerar a compte de la sanció, s'han de determinar les activitats i mesures educatives a dur a terme durant aquest període.

Per garantir l'efecte educatiu de l'aplicació de les sancions que comportin la pèrdua del dret a assistir temporalment al centre en les etapes d'escolarització obligatòria es procurarà l'acord del pare, mare o tutor o tutora legal. Quan no s'obtingui aquest acord, la resolució que imposa la sanció expressarà motivadament les raons que ho han impedit. La sanció d'inhabilitació definitiva per cursar estudis en el centre, en les etapes obligatòries, ha de garantir a l'alumne/a un lloc escolar en un altre centre.

Quan l'alumne/a, i la seva família en els i les menors d'edat, reconeixen de manera immediata la comissió dels fets i accepten la sanció corresponent, la direcció imposa i aplica directament la sanció. Tanmateix, ha de quedar constància escrita del reconeixement de la falta comesa i de l'acceptació de la sanció per part de l'alumne/a i, en els i les menors d'edat, del seu pare, mare o tutor o tutora legal.

Per més informació:

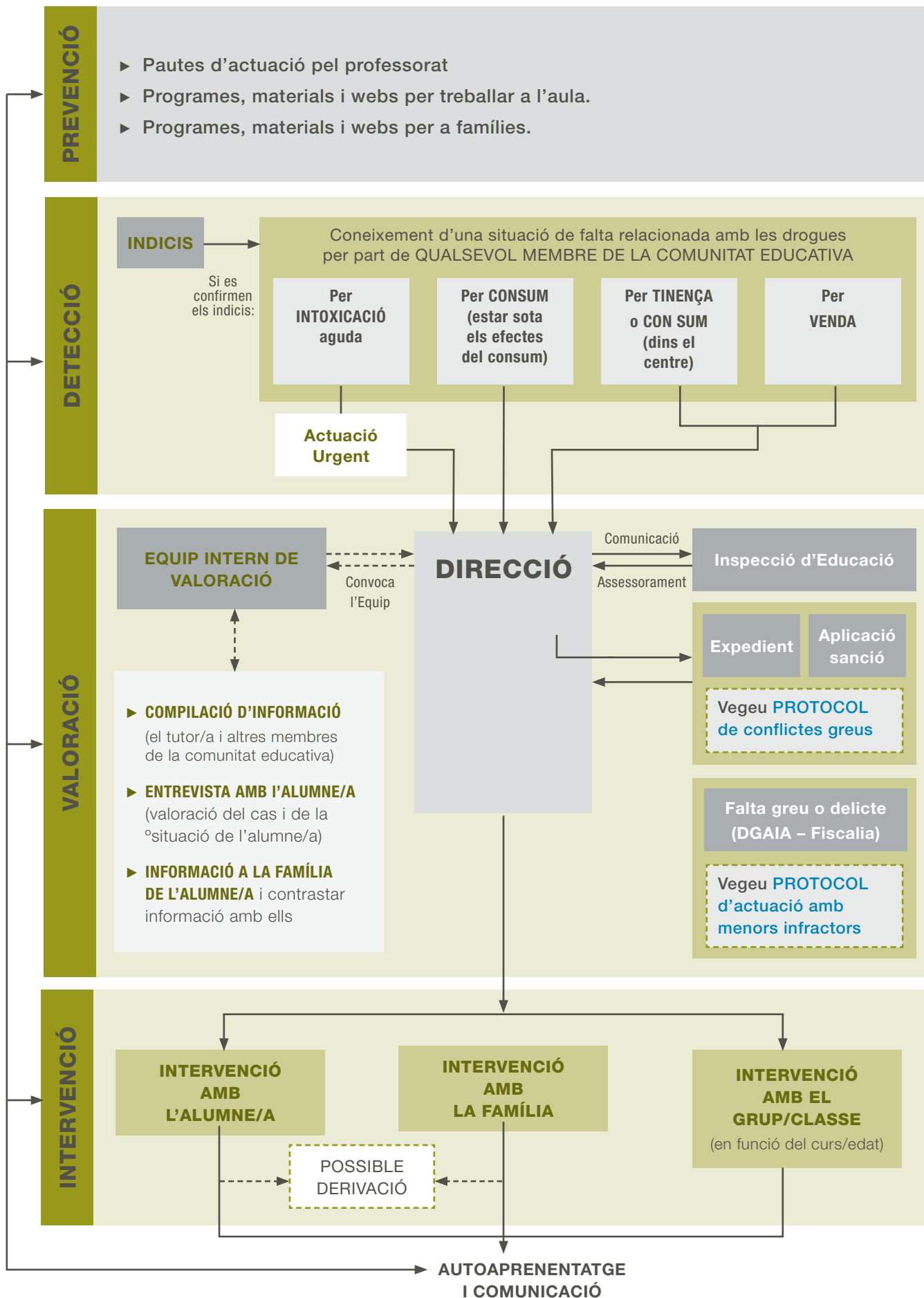
Llei de 12/2009, de 10 de juliol, d'educació. Regula tots els aspectes relacionats amb l'educació i els centres educatius.

Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius.

Documents per a l'organització i la gestió dels centres per al curs 2015-2016.

Resolució de 19 de juny de 2015, per la qual s'aproven els documents per a l'organització i la gestió dels centres per al curs 2015-2016

7. CIRCUIT D'ACTUACIÓ

8. PREVENCIÓ AL CONSUM DE DROGUES

8.1 Pautes d'actuació pel professorat

Font: [Guia didàctica Sortim?](#)

Som aquí per atorgar responsabilitats

Els ensenyem a cuinar; no els donem les coses ja preparades i a taula. El tema de les drogues preocupa, sovint ens genera angoixes. És freqüent que la nostra "ansietat" com a educadors o agents preventius ens faci pensar que els hem de donar les coses ja "cuinades" per ajudar-los a tenir respostes per a totes les situacions i així evitar possibles problemes. Cal fomentar una prevenció més encaminada a potenciar que els joves decideixin amb capacitat de previsió i conseqüència, entenent la prevenció com una estratègia que "els ajudi i ensenyi a prendre la decisió responsable i no problemàtica".

- Pensem que no estarem sempre al seu costat per ajudar-los a saber quina resposta és la més adequada en aquell moment. I encara menys en els espais on hauran de posar a prova les seves capacitats (per tant, l'aula és només un laboratori d'idees).

Al contrari: "caminaran sols" i probablement serà llavors quan hagin de decidir...

- Es tracta de "fer-los pensar" i que cadascú "apliqui el que diem a la seva realitat".

Cal remarcar que el problema, la gran equivocació, és la manca de reflexió. No ens centrem en els errors: "el problema no és agafar una borratxera per inexperiència amb el consum, sinó que l'error rau en el perill que això es repeteixi en el futur sense que siguem conscients de les conseqüències que pot comportar".

Construïm els pilars del discurs preventiu

És bastant generalitzat pensar que quan volem fer una feina preventiva en relació amb els consums de drogues, hem de fomentar el famós discurs: "digues no a les drogues".

De fet, no consumir drogues és l'opció més segura per no tenir problemes amb aquestes substàncies. Ara bé l'evidència disponible ens indica que, en general, aquest tipus d'abordatges per si sols, no generen canvis ni en les expectatives de consum ni en la conducta manifesta dels joves. Possiblement el més efectiu es complementar aquests missatges amb dinàmiques interactives (grups de discussió, debats), presentar-los dubtes, trencar-los els esquemes i les idees preconcebudes al voltant dels consums, etc.

També és important tenir en compte que en un grup de joves trobarem pràctiques de consum molt diferents. Això fa que a l'hora de posar-nos a treballar se'ns plantegin dubtes diversos. I ens calen estratègies per afrontar-los: com plantegem una dinàmica de discussió davant d'un grup de joves entre els quals trobarem pràctiques de consum diferent? Com arribem a tots els públics? Cap a qui centrem el nostre missatge: cap a aquells que presenten una realitat més propera amb el consum de substàncies o cap a aquells que semblen tenir-ho més lluny?

8. PREVENCIÓ AL CONSUM DE DROGUES

En qualsevol dels casos, davant de realitats diferents, disposem de tipus de missatges diferents, associats a estratègies diferents:

- ▶ *“Una bona manera de no tenir problemes amb les drogues passa per no consumir-ne...”*

És a dir, centrar-se en l'abstinència reforçant el no-consum dirigit a tothom. Ara bé, és molt diferent afirmar que “la millor opció per no tenir problemes amb les drogues és no consumir-ne” que dir “no s’han de prendre drogues”. Ens decantem clarament per la primera versió per ser més educativa.

Acceptem, doncs, l'existència de graus d'experimentació, relacions i problemàtiques diferents, alhora que hem de fomentar la prudència per a tots (tant per als qui no consumeixen com per als qui coneixen la matèria).

- ▶ *“I per a aquelles persones que les tinguin a prop...”*

És molt probable que ens trobem amb adolescents i joves amb aquestes característiques (és a dir, propers al consum). En aquest sentit, apostem per treballar des del que coneixem com a model de gestió de riscos, és a dir, la tasca d'educar en uns hàbits saludables i en el valor de la responsabilitat, tenint en compte que hi ha diferents maneres de relacionar-se amb les drogues. Probablement, si utilitzem aquest enfocament -acceptant que parlem de persones amb capacitat per decidir- arribarem als qui més ho necessiten, als col·lectius que coneixen millor la matèria. “Amb col·lectius ‘aficionats’ al consum de derivats del cànnabis, caldrà donar-los pautes per a un consum de menys risc: quan abstenir-se, com evitar problemes legals, quan adonar-se que un s’està passant, etc.”.

És un discurs pràctic i necessari. Tanmateix, no podem oblidar que cal racionalitzar l'enfocament i disposar de tècniques per implementar-lo, per evitar caure en l'error de generar l'efecte contrari: la contraprevenió. Certament, aquest és un factor que ha fet que a moltes persones els resulti incòmode emprar aquest discurs ja que s'allunya del plantejament clàssic de la prevenció de drogues.

- ▶ *“Aprendre de problemes coneguts”*

Ser conscient de les experiències passades, i viscudes com a negatives, per intentar que no es repeteixin. És l'enfocament que dóna importància als fets i les idees que ens poden portar problemes, i a les conductes que cal mantenir per evitar-ho. “Treballarem amb una noia de 17 anys que ha deixat de consumir cànnabis per problemes de salut mental, perquè sigui conscient de les conseqüències d'aquest consum en el seu dia a dia, i alhora li recomanarem evitar escenaris que li recordin el consum”.

No només prevenim consums, també prevenim riscos

Hem de tenir clar que estem treballant per prevenir pràctiques de risc. Per tant, no podem posar-ho tot al mateix sac, o ens consideraran massa “radicals”. A tall d'exemple: “No ens preocupa que la gent condueixi de nit; ens preocupen els accidents de trànsit.”

Eduquem més enllà de la sanció

La Llei d'educació, a l'article 37.1, considera faltes greument perjudicials per a la convivència els actes o la possessió de mitjans o substàncies que puguin ésser perjudicials per a la salut, i la incitació a aquests actes. Per la seva banda, el Decret d'autonomia dels centres, a l'article 25, indica que les faltes greument perjudicials per a la convivència en el centre tipificades a l'article abans esmentat de la Llei d'educació es corregeixen mitjançant una sanció.

Tot i que els centres educatius estableixin a les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) les sancions que es poden imposar davant d'aquestes faltes, les mesures s'han d'inscriure en el marc de l'acció educativa i tenen per finalitat contribuir a la millora del procés educatiu de l'alumne (Decret d'autonomia dels centres, article 24).

Riscos de la nostra tasca i com podem prevenir-los

I si em pregunten si jo ho he provat?

Sovint, en una situació de “tu a tu” amb un grup de joves, pot passar que preguntin al dinamitzador sobre la seva experiència amb el consum. I moltes persones es troben incòmodes davant la resposta que han de donar.

- ▶ Si partim de la premissa que no cal explicar la nostra vida privada, hem de deixar-ho clar. En aquest cas, però, no podrem preguntar-los directament quina relació tenen ells amb el consum de drogues.

En canvi, si optem per explicar la nostra experiència, ha de ser sempre donant-hi una finalitat educativa que aporti una reflexió. Per exemple, si ens trobem en una situació tipus “Tu què en saps, si no ho has provat!”, podem utilitzar alguna resposta tipus “Jo no, però conec molta gent que sí, i precisament alguns d'ells han tingut problemes / No és necessari haver-ho provat perquè en parlem, no?”.

- ▶ Si, d'altra banda, un creu que la seva experiència amb el consum pot aportar reflexió, aleshores és lliure d'exposar-la. Ara bé, amb una “contrapartida educativa”. “Jo he fumat porros i mai no m'han provat gens. Precisament per això no n'he fumats més.”

Cada persona, no la substància, és responsable de les seves decisions

En l'univers de les drogues donem massa importància a les substàncies i sovint oblidem que les persones són les protagonistes reals de les seves vides. Tanmateix, hem d'evitar els discursos que donen les coses per fetes i optar per un enfocament “possibilista”.

Hem d'evitar una frase així:

*L'alcohol **provoca** accidents de trànsit durant els caps de setmana.*

El cànnabis afecta el rendiment escolar.

I proposar-ne una altra tipus:

*La persona que beu i condueix **pot provocar** accidents de trànsit durant els caps de setmana.*

*El consum de cànnabis **pot tenir relació** amb el rendiment escolar.*

*Les persones que consumeixen cànnabis **poden tenir** problemes en el rendiment escolar.*

Evitem els tòpics

Algunes qüestions que caldria evitar:

Tòpic	Representació	Com podem reformar-la
Posar totes les drogues al mateix sac.	Equiparar la cocaïna amb les pastilles, o els porros amb els bolets al·lucinògens.	"Cal tenir en compte que hi ha drogues més perilloses que d'altres."
Utilitzar judicis de valor cap a les substàncies.	"Són dolentes."	En tot cas, parlem sobre el fet que "tenen efectes negatius".
Assegurar que tot consum, per incipient que sigui, comporta problemes.	Qualsevol consum acabarà provocant un problema.	Acceptem l'experimentació. No es tracta d'aprovar qualsevol consum, però almenys partirem d'un enfocament realista.
Afirmar que el consum d'una substància en desencadena el consum d'una altra tot seguit.	Es comença amb els porros i s'acaba amb la coca.	"Si bé és cert que tothom que ha tingut problemes amb la coca va començar amb altres drogues (probablement alcohol, tabac i cànnabis) no tothom que fuma o beu provarà la cocaïna. Això dependrà de cadascú". Posem una barrera entre el cànnabis i l'alcohol (com a substàncies més properes als joves) i la resta de drogues il·legals (com una cosa més allunyada i molt més problemàtica).
Comparar les substàncies.	És més sa fumar tabac que haixix.	Comparem els efectes, però sense crear rànquings. "Els efectes dels porros probablement siguin més tranquils que els de l'alcohol, però, si se'n fa un ús regular, probablement afectin més el dia a dia."
Només parlar des de dues perspectives: abstinència o consum problemàtic.	"En consumeixes, per tant, tens un problema; no en consumeixes, per tant, no passa res".	Caldrà reforçar l'abstinència com una "bona manera d'evitar problemes", però remarcant que aquells que estiguin més propers al consum hauran d'extremar la prudència i demanar ajuda si és necessari.

Utilitzem un llenguatge que no doni per fet les seves pràctiques

Sigui pels motius que sigui, podem caure en l'error de donar per fet que allò que volem prevenir és una cosa freqüent i "normal". I, en conseqüència, acabem reforçant aquelles pràctiques que volem evitar ("quan sortiu de nit", "quan tingueu relacions sexuals utilitzeu el preservatiu", etc.).

Com evitem aquest fet?

Quan vulguem dirigir-nos específicament a aquells col·lectius més propers a la situació que volem tractar, podem utilitzar la tercera persona perquè se sentin receptors del missatge.	"Les persones que consumeixin cànnabis..." "La persona que tingui una relació sexual un dia de festa hauria de ser conscient..."
Podem utilitzar el genèric i reforçar els grups que no fan allò que volem evitar.	"La majoria de gent no consumeix porros." "No tothom s'emborratxa tots els caps de setmana."
Sempre podem fer referència a una persona propera "desconeguda".	"Si algú coneix algú que hagi passat per aquesta experiència..." "Si algú té un amic que hagi passat per això..." "Qui conegui algú que hagi provat la coca..."

Pensem que cal normalitzar les pràctiques desitjables: "sortir amb precaució", "tenir relacions quan un realment en vulgui tenir", etc.

8.2 Programes, materials i webs per treballar a l'aula

Evidència de les intervencions en prevenció del consum de drogues en l'àmbit escolar

---

Referència:

*INTERNATIONAL STANDARDS ON DRUG USE PREVENTION
United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) - 2013*

Les circumstàncies en què les persones neixen, creixen, viuen, treballen i envelleixen condicionen els seus estils de vida i la seva salut (Laframboise, 1973; Lalonde, 1974; Dhalgren i Withehead, 1991). L'àmbit educatiu, doncs, és un context clau per facilitar les habilitats perquè infants i joves assoleixin uns hàbits de salut i un esperit crític necessaris per afrontar els reptes que se'ls plantegen dia a dia. L'adolescència és un moment clau per prevenir des de l'acció educativa en relació amb les conductes que podrien generar un risc per a la salut, com el consum de drogues, entre d'altres.

Un recull sobre l'evidència d'aquestes accions en l'àmbit escolar elaborat per la United Nations Office on Drugs and Crime mostra com els programes preventius universals en l'àmbit escolar, basats en la promoció d'habilitats personals i socials dels adolescents, obtenen resultats positius quan els professors involucren els estudiants en activitats interactives per a l'aprenentatge i la pràctica d'aquestes habilitats. El debat entre iguals sobre el foment o rebuig de les substàncies ha de generar arguments entre els joves per poder contrarestar les pressions socials proconsum existents.

La metodologia interactiva en els adolescents no només té efectes en la prevenció del consum de substàncies a llarg termini, sinó també en altres situacions problemàtiques de conducta.

Així, pel que fa a les accions educatives sobre drogues a l'aula, són efectives aquelles que potencien la responsabilitat, l'autonomia i la presa de decisions, així com les que donen a conèixer les actituds i experiències positives i negatives associades al consum, i els riscos derivats de l'abús de substàncies més enllà de les drogodependències (accidents viaris, baralles, relacions sexuals arriscades, etc.). També cal posar èmfasi en les conseqüències immediates que comporten.

Així mateix, totes aquestes accions són molt efectives si també van acompanyades del coneixement del marc normatiu existent. Per aquest motiu és important que professorat i alumnat coneguin tant les polítiques socials com les normatives del centre escolar (NOFC).

El coneixement i la implementació d'aquest marc normatiu en el centre permet a l'escola fer front als incidents, transformant-los en oportunitats per a la promoció de la salut, i millora la participació dels estudiants i el seu compromís amb el centre. Alhora, cal considerar les activitats de prevenció i promoció de la salut com quelcom que formi part de les activitats habituals del centre.

Champion et al 2012. A systematic review of school-based alcohol and other drug prevention programs facilitated by computers or the Internet.

Gates S, McCambridge J, Smith LA, Foxcroft DR. Interventions for prevention of drug use by young people delivered in non-school settings. Cochrane Database of Systematic Reviews 2006, issue 1.

Jackson et al 2012. An overview of prevention of multiple risk behaviour in adolescents and young adulthood.

8. PREVENCIÓ AL CONSUM DE DROGUES

A continuació es presenten diferents recursos (programes, materials preventius, webs, etc.) a l'abast dels agents educatius, per tal d'obtenir eines i pautes per a la prevenció de les drogues des de l'aula. Estan estructurats en 3 eixos:

- ▶ Factors personals i de relació
- ▶ Factors de socialització de l'entorn escolar
- ▶ Informació sobre drogues

FACTORS PERSONALS I DE RELACIÓ

- ▶ Treballar les habilitats personals (aptituds, actituds, motivacions, etc.) de l'alumne i la seva autoestima.
- ▶ Treballar les habilitats socials de l'alumne, amb l'ajut de programes de competència social.
- ▶ Treballar les relacions de grup classe (sociograma, etc.)
- ▶ Fomentar actituds i hàbits saludables.
- ▶ Desenvolupar capacitats per gestionar els conflictes, l'estrès i la frustració.
- ▶ Detectar si hi ha actituds de risc (*) i treballar-hi per minimitzar-les, o derivar-les a professionals o entitats específiques si el cas ho requereix.
(* irresponsabilitat, desafiament a l'autoritat, actituds no normatives i antisocials.
- ▶ Reforçar aspectes socials positius que s'hagin detectat, per exemple relació amb els companys i docents, participació en la gestió de l'aula i del centre, implicació en diferents programes que impulsa el centre...
- ▶ Identificar situacions conflictives (per exemple, relacions amb companys i amb altres grups de l'entorn) i valorar possibles alternatives per afrontar-les (plantejar activitats grupals per impulsar la coneixença de nous amics, facilitar canvi d'entorns, etc.).
- ▶ Impulsar la implementació de programes que promoguin la participació de l'alumnat en la prevenció dels conflictes (programa de competència social, programes d'educació emocional, programa de convivència i mediació escolar, etc.).
- ▶ Observar, en la tutoria individualitzada, els aspectes emocionals i afectius, i les expectatives de l'alumnat.

RECURSOS sobre estratègies per treballar factors personals i de relació

Projecte de convivència gestió positiva dels conflictes

El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres l'aplicació informàtica per a l'elaboració del Projecte de convivència. L'aplicació desenvolupa, entre d'altres, les orientacions i els recursos per al desenvolupament de la gestió positiva dels conflictes.

Projecte de convivència Educació socioemocional

El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres l'aplicació informàtica per a l'elaboració del Projecte de convivència. L'aplicació desenvolupa, entre d'altres, les orientacions i els recursos per al desenvolupament de l'educació socioemocional.

KitsCaixa Valors

Aquest recurs educatiu, adreçat al professorat i a l'alumnat de primària, pretén reforçar els valors i el compromís social des de l'àmbit escolar. Dels tres kits disponibles, en destaquem un, [el kit IDENTITAT](#), que permet treballar el reconeixement de les emocions i els sentiments, la valoració de les qualitats personals i l'autoestima. En el portal EduCaixa també es pot accedir als [recursos interactius per a l'educació socioemocional i en valors](#).

Recursos per a la interiorització

En el marc del Projecte d'educació socioemocional que desenvolupa l'Obra Social la Caixa, es pot accedir a un conjunt de recursos digitals per afavorir el fet de mirar al nostre interior per poder reconèixer les emocions, els impulsos i els pensaments, i saber gestionar-los.

Programa de competència social

Aquest Programa facilita materials per desenvolupar les habilitats cognitives, la gestió emocional, la maduresa moral i les habilitats socials de l'alumnat de primària i de secundària. També es pot accedir a un qüestionari per valorar l'assertivitat de l'alumnat de primària.

Primer cicle d'educació secundària obligatòria.

Habilitats cognitives, creixement moral i habilitats socials.

Segon cicle d'educació secundària obligatòria.

Habilitats cognitives, creixement moral i habilitats socials.

Projecte Escolta'm. Tutoria personalitzada

Aquest projecte de l'ICE de la Universitat de Barcelona proposa un pla d'intervenció educativa que estableixi una vinculació positiva entre el tutor i l'alumne com a base de la millora dels aprenentatges i de la convivència. El projecte compta amb un grup de suport, reflexió, coordinació i formació.

El benestar a l'aula. Eines per a l'acció tutorial (1). Educació per a la convivència

Boqué, M.C, Codó, M., Escoll, M. (2008). *El benestar a l'aula. Eines per a l'acció tutorial (1). Educació per a la convivència*. Barcelona: Prevenió Risc Escolar, S.L.

Els autors d'aquest llibre proposen estratègies per treballar la convivència a secundària des de la tutoria. El primer bloc fa referència al benestar a l'aula, i el segon proposa activitats per, entre d'altres objectius, autoregular les emocions (p. 30-34).

Programa A mida

Padrós, M. i altres (2002). *A mida. Materials d'educació en valors*. GREM de la Universitat de Barcelona i Fundació Jaume Bofill.

Aquest Programa intenta afavorir el desenvolupament de la intel·ligència moral en l'alumnat amb un seguit de propostes de treball a classe de tutoria. Es treballen valors com el respecte, la sinceritat, el diàleg o la cura dels altres. Inclou unitats didàctiques sobre l'autoconeixement, l'autoestima i les habilitats socials adequades per a primer i segon cicle de l'ESO. Per exemple, *El millor de nosaltres*, *Ets genial*, etc.

Caceres del tresor sobre emocions

En aquest espai del web de la Núria Alart, hi trobareu diferents materials (activitats, vídeos, etc.) perquè l'alumnat pugui desenvolupar estratègies per fomentar l'autonomia emocional. Per exemple, l'autoestima.

Sociograma

Aquesta aplicació permet elaborar un sociograma per conèixer l'estructura social de l'aula.

FACTORS DE SOCIALITZACIÓ EN L'ENTORN ESCOLAR

- ▶ Crear entorns escolars inclusius i segurs, on es potenciï la participació de l'alumnat i les famílies o els professionals referents d' infants i adolescents que viuen en centres residencials.
- ▶ Donar a conèixer les associacions juvenils i entitats de lleure.
- ▶ En cas de pertànyer a un pla educatiu d'entorn, participar en les activitats del pla.
- ▶ Col·laborar amb les entitats de l'entorn per promoure experiències educatives que potenciïn la participació: servei comunitari, aprenentatge servei, etc.
- ▶ Potenciar les motivacions i aficions que el jove tingui.
- ▶ Valorar amb les famílies la necessitat de compartir el temps de lleure amb els fills.
- ▶ Motivar la pràctica d'alternatives d'oci saludable: esport, cultura...
- ▶ Treballar l'organització del temps de lleure entre setmana i el cap de setmana.

RECURSOS sobre estratègies per treballar els factors de socialització en l'entorn educatiu

Plans educatius d'entorn

Els plans educatius d'entorn (PEE) són una proposta educativa que vol donar una resposta comunitària als reptes *educatius*. El Departament d'Ensenyament i els ajuntaments signen un conveni de col·laboració amb l'objectiu d'aconseguir l'èxit educatiu i la cohesió social. Per formalitzar aquest conveni, **cal una petició de l'ajuntament amb el vistiplau dels Serveis Territorials**.

En aquest apartat de la **Xtec** es poden trobar orientacions i pràctiques compartides per promoure la participació de l'alumnat i les seves famílies en l'entorn del centre: línia d'intervenció 6 i línia d'intervenció 13 dels PEE.

Web Família i Escola – Temps de família

En l'apartat **Educar i créixer** en família del web **Família i Escola** es poden trobar recursos i eines per orientar i planificar diferents activitats per realitzar en el temps de lleure dels joves amb les seves famílies.

Jove.cat

En aquest espai de la Direcció General de la Joventut es poden trobar un munt de possibilitats de participació a la mida de cada jove que vulgui comprometre's a favor de la societat: xarxes d'estudiants, voluntariat, campanyes i accions solidàries, bancs del temps, etc.

Servei comunitari

El Departament d'Ensenyament ha endegat l'acció d'impuls del servei comunitari per a l'alumnat de secundària obligatòria, amb l'objectiu, entre d'altres, de garantir que els estudiants experimentin i protagonitzin des del currículum accions de compromís cívic alhora que es desenvolupa la competència social i ciutadana.

Aprenentatge servei

En l'apartat **Experiències destacades** d'aquest espai, s'hi poden trobar bones pràctiques realitzades pels centres educatius catalans en el marc del projecte que promou la participació de l'alumnat en el seu entorn.

Comunitats d'aprenentatge

Espai web on es pot trobar una presentació detallada de les comunitats d'aprenentatge. Especialment destacat l'apartat [Actuacions d'èxit](#).

Pla català de l'esport

El Departament d'Ensenyament i la Secretaria General de l'Esport impulsen aquest Pla amb l'objectiu d'incrementar la participació dels infants i joves en activitats físiques i esportives durant l'horari no lectiu.

Fitjove

La Subdirecció General de Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Catalunya impulsa aquest Programa de promoció de l'exercici físic per a adolescents com a estratègia per ocupar el temps d'oci d'una forma saludable i fomentar la seva participació en l'entorn.

Teixint ciutadania compromesa

La Fundació Catalana de l'Esplai ofereix aquesta proposta educativa a infants i joves que es volen comprometre amb el seu entorn des de l'àmbit de l'educació en el lleure.

INFORMACIÓ SOBRE EL CONSUM DE DROGUES

- ▶ Dotar d'informació l'alumnat sobre el món de les drogues.
- ▶ Abordar el tema de les drogues (informació). Recerca conjunta d'informació. Utilitzar materials preventius per comentar-ho conjuntament.
- ▶ Afavorir els factors protectors que l'alumne necessita per evitar o reduir el consum.
- ▶ Orientar l'alumnat sobre els recursos que té a la seva disposició a la xarxa comunitària.
- ▶ Donar informació i arguments per evitar percepcions errònies de les normatives.

Recursos sobre prevenció del consum de tabac i altres drogues:

<http://hemerotecadrogues.cat/>: en aquesta biblioteca virtual de l'Agència de Salut Pública de Catalunya de la Generalitat es facilita l'accés a materials educatius, de sensibilització, informatius i didàctics, i a documents per a professionals i agents socials de l'àmbit de la prevenció, l'atenció i la normalització social relacionats amb les drogues. Accés a altres recursos implementats per ajuntaments, consells comarcals, diputacions, entitats, etc.

Canal Drogues : en aquest web del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, hi podeu trobar un apartat de l'àmbit de la família amb recursos i programes d'hàbits saludables i prevenció dels riscos possibles associats al consum de drogues.

Programa Salut i Escola (http://salutweb.gencat.cat/ca/ambits_tematics/per_perfiles/centres_educatius/programa_salut_escola/)

Impulsat pel Departament d'Ensenyament i pel Departament de Salut, té la finalitat de millorar la salut dels adolescents mitjançant accions que promociónen hàbits saludables, prevenen situacions de risc, i ajuden a detectar precoçment problemes relacionats amb la salut. El centre educatiu, com a espai natural per a l'aprenentatge, l'educació i la formació integral de la persona, és també el lloc on es poden manifestar els signes d'alerta sobre problemes de salut, en els quals una detecció precoç pot ser la primera acció per iniciar un procés d'ajuda i intervenció adequada. El programa "PSiE" busca, mitjançant la Consulta Oberta (professional d'infermeria desplaçat periòdicament al centre docent), afavorir l'accessibilitat de cara a la prevenció de situacions de risc i atenció precoç als problemes de salut dels adolescents a l'atenció sanitària amb garanties de privacitat, confidencialitat i proximitat.

<http://www.elpep.info>: és un projecte de l'Agència de Salut Pública de Catalunya de la Generalitat, coordinat per la [Subdirecció General de Drogodependències](#), per potenciar la difusió dels missatges preventius relacionats amb les drogues i per reduir comportaments de risc dels joves que tenen entre 14 i 17 anys.

El web té un **apartat adreçat al professorat** on es poden trobar continguts sobre la prevenció i la intervenció en l'àmbit educatiu. Des de conceptes bàsics, estratègies d'intervenció en funció d'edats i àmbits, continguts i metodologia de tallers preventius, materials i recursos existents d'interès per al professorat (lectures, webs, vídeos, etc.), fins a un apartat de consultes.

[Aquí en parlem](#) és un projecte de Fundació la Caixa, el Departament d'Ensenyament i l'Agència de Salut Pública.

Es tracta d'una proposta didàctica d'aula basada en la prevenció del consum de drogues, a través de continguts competencials i una metodologia específica. El projecte dóna protagonisme al centre educatiu, com un àmbit privilegiat de prevenció, i facilita el treball dels docents a través d'una proposta transversal, inserida en el currículum i des de la qual es treballen les competències bàsiques.

[Sobre canyes i petes](#) és un programa de prevenció de drogodependències, centrada específicament en el consum d'alcohol i cànnabis (3r ESO). Va ser avaluat en 90 escoles de Barcelona i va mostrar la seva efectivitat en la prevenció del consum de cànnabis en els 30 darrers dies. Consta de 5 sessions a impartir en 6-10 classes de 50-60 minuts de durada. S'ofereixen una guia per a l'educador, una carpeta amb fitxes per als alumnes, dos DVD "Quina Canya!" (alcohol) i "xkpts.com" (cànnabis). Altres recursos són la web <http://www.sortimbcn.cat/xkpts> amb d'altres materials a l'abast dels joves.

De marxa sense entrebancs és un programa de prevenció selectiva de drogodependències dirigit a adolescents i joves d'entre 16 i 24 anys. Els seus objectius són: promoure alternatives saludables d'oci entre els adolescents i joves de Barcelona i contribuir a conscienciar els riscos derivats del consum de begudes alcohòliques, cànnabis i altres drogues, promovent conductes favorables a la salut. S'ofereixen activitats esportives, creatives i formatives. Altres recursos són les webs dirigides a la població diana

<http://www.sortimbcn.cat> **Programa “Classe sense fum”**, emmarcat en la iniciativa europea Smoke-free Class, es desenvolupa a Catalunya en el marc del programa de prevenció i control del tabaquisme de l'Agència de Salut Pública de Catalunya amb la col·laboració del Departament d'Ensenyament, la Direcció General de Joventut i l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Està pensat per prevenir l'inici del consum de tabac entre els alumnes de 12 a 14 anys (1r i 2n d'ESO). Tots els alumnes d'una classe decideixen, conjuntament estar sense fumar durant un curs, per un període no inferior a cinc mesos. Es premia la classe amb el millor eslògan, la millor activitat creativa, a més s'entra en un sorteig de premis. Aquests estan patrocinats per l'Agència de Salut Pública de Catalunya, el Departament d'Ensenyament, la Direcció General de Joventut, l'Agència de Salut Pública de Barcelona, l'Associació Espanyola contra el Càncer, el Futbol Club Barcelona i CosmoCaixa Barcelona.

Joves sense Fum és una proposta didàctica de prevenció escolar del tabaquisme impulsada per la Xarxa d'Atenció Primària sense Fum, en la qual han participat de forma integrada persones del món sanitari, de la joventut i de l'educació. Aquest material és una ajuda per als docents que vulguin treballar el tema de la prevenció del tabaquisme en els seus centres educatius, adreçat principalment a primer d'ESO dels centres educatius.

Programa TABES. Grup Tabes. Prevenció del tabac en centres d'ensenyament secundari.

Programa PASE de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. És un programa de prevenció de les addiccions especialment centrat en la prevenció del consum de tabac adreçat als adolescents escolaritzats al 1r curs d'ESO i portat a terme a l'aula pels educadors/es dels centres.

El tabac ben lluny. Agència de Salut Pública de Catalunya. Proposta pedagògica en forma de fitxes- dossiers i que es porta a terme a les aules. Està estructurada en diferents nivells d'edat, adreçat a tots els cursos d'ESO. Té per objectius retardar o prevenir l'inici del consum de tabac en l'alumnat que encara no n'ha iniciat en el consum de tabac i incidir sobre l'alumnat que ja l'ha provat alguna vegada per evitar que passin d'experimentadors a fumadors o fumadores habituals.

“Drogues i lleis” és una proposta didàctica que realitza la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra que té com a principal objectiu informar als joves sobre la legislació vigent en matèria de drogues i substàncies estupefaents (principalment drogues i alcohol).

En aquesta presentació l'agent de la PG-ME explica les conseqüències jurídiques de diverses accions relacionades amb les substàncies estupefaents (tinença, consum, consum a la via pública, cultiu, tràfic,...). A través de la regulació normativa es fomenta que el jovent doni la seva opinió sobre aspectes concrets de la temàtica i que expressin els seus neguits.

Els agents que realitzen aquesta presentació són els responsables de la Oficines de Relacions amb la Comunitat (ORC) de cada una de les comissaries de la PG-ME. Contactant amb la comissaria de Mossos d'Esquadra de referència l'agent de la ORC es posarà en contacte amb el centre.

8.3 Programes, materials i webs per a famílies

Evidència sobre la relació escola/família en la prevenció del consum de drogues

---

Referència:

INTERNATIONAL STANDARDS ON DRUG USE PREVENTION
United Nations Office on Drugs and Crime - 2013

Les teories de la socialització consideren la imitació i el modelatge com a elements clau per entendre com es conformen i adquireixen els estils de vida (Bronfenbrenner, 1987; Bandura,1977; Pender,1996; Jessor&Jessor,1977; Jessor,1992; Costa&López,1996). Així, la manera d'actuar dels progenitors, els iguals i el professorat, i les possibles conseqüències, influeixen en l'aprenentatge dels estils de vida dels infants i joves. Amb relació al consum d'alcohol i altres consums com el de drogues, se sap que l'actitud i la manera de consumir dels progenitors té una gran influència en la relació posterior dels seus fills amb les drogues. Els programes de prevenció familiar en el marc educatiu poden facilitar a les mares i pares aquelles habilitats i aquells coneixements que els permetin un posicionament saludable en relació amb els consums, i promoure un acompanyament coherent i clar als seus fills en aquest tema. Aquests programes permeten, a més, establir una continuïtat amb els missatges preventius i els valors transmesos des del centre educatiu.

Hi ha evidència sobre l'eficàcia de les actuacions compartides entre la família i l'escola amb un objectiu doble:

- ▶ Promoure la confiança i l'apoderament en les famílies
- ▶ Oferir-los informació i assessorament davant dels dubtes i les inquietuds sorgits durant l'exercici de la seva criança i especialment amb relació als consums de drogues.

* Amb l'alumnat que viu en un centre de protecció cal treballar amb els equips professionals del centre. És important ressaltar i potenciar la relació escola / professionals referents del centre residencial.

Kestilä L. Pathways to health?: Determinants of health, health behaviour and health inequalities in early adulthood. 2008.

Scroufe LA, Egeland B, Carlston EA, Collins WA. The Development of the person. The Minnesota Study of Risk and Adaptation from Birth to Adulthood. New York: Guilford Press; 2009.

Weich S, Patterson J, Shaw R, Stewart-Brown S. Family relationships in childhood and common psychiatric disorders in later life: systematic review of prospective studies. Dr J Psychiatry. 2009; 392-8.

8. PREVENCIÓ AL CONSUM DE DROGUES

A continuació es presenten diferents recursos (programes, materials preventius, webs, etc.) a l'abast dels agents educatius, per tal d'obtenir eines i pautes per a la prevenció de les drogues des de la família. Estan estructurats en 3 eixos:

- ▶ Factors personals i de relació
- ▶ Ocupació del temps d'oci
- ▶ Informació sobre el consum de drogues

FACTORS PERSONALS I DE RELACIÓ

- ▶ Incidir en la necessitat de treballar les habilitats personals i l'autoestima del fill o filla.
- ▶ Ajudar a prendre consciència de la necessitat d'adoptar actituds i hàbits saludables per al fill o filla.
- ▶ Ajudar a conèixer la capacitat per gestionar els conflictes, l'estrès i la frustració del fill o filla.
- ▶ Ajudar a detectar si hi ha actituds de risc (*) i recomanar treballar-hi per minimitzar-les, o derivar cap a professionals o entitats específiques si el cas ho requereix.
(*). Irresponsabilitat, desafiament a l'autoritat, actituds no normatives i antisocials.
- ▶ Incidir en la importància de treballar les habilitats socials del fill o filla, amb l'ajut de professionals si el cas ho requereix.

RECURSOS sobre estratègies per treballar els factors personals i de relació

Web Família i Escola – Temps de família

A l'apartat Educació en valors de l'espai Educar i créixer en família del web Família i Escola es poden trobar orientacions, recursos i eines per desenvolupar l'educació socioemocional en els infants i joves.

Com educar les emocions? La intel·ligència emocional a la infància i l'adolescència

En el capítol 3 d'aquest quadern, editat per la Fundació Faros de Sant Joan de Déu, s'hi exposa la importància que la família eduqui els fills per fomentar la intel·ligència emocional en els fills i es donen pautes sobre com fer-ho.

¿Estamos educando emocionalmente a nuestros hijos?

En aquest article de la Federació de Pares i Mares d'Alumnes d'Aragó es donen pautes molt senzilles i concretes sobre l'educació emocional per part dels pares dins l'àmbit familiar.

Escoles de pares i mares

Les escoles de pares i mares són una iniciativa que sorgeix per donar suport a les famílies en l'educació dels fills. Són espais d'informació i formació, on l'intercanvi d'experiències i la reflexió col·lectiva esdevenen eines que permeten millorar la tasca educativa i desenvolupar estratègies que contribueixin a un desenvolupament integral dels fills en els aspectes físic, emocional, afectiu, social i escolar.

Els centres educatius poden organitzar xerrades, debats, mòduls formatius i tallers per a les famílies en funció dels seus interessos, preocupacions, edat dels fills, etc.

En el web [Família i Escola. Junts x l'Educació](#), hi trobareu diversos exemples de mòduls formatius que us ajudaran a organitzar la formació per a pares i mares.

OCUPACIÓ DEL TEMPS D'OCI

- ▶ Donar a conèixer les entitats d'associacionisme i lleure educatiu.
- ▶ Remarcar el paper de la família en la valoració de les motivacions i aficions que el jove tingui.
- ▶ Valorar amb les famílies la necessitat de compartir el temps de lleure amb els seus fills.
- ▶ Incidir en la necessitat de la pràctica d'alternatives d'oci saludable: esport, cultura, educació en el lleure...
- ▶ Conscienciar de la importància de l'organització del temps de lleure entre setmana i el cap de setmana.

RECURSOS sobre l'ocupació del temps d'oci

Guia de lleure familiar

Aquest cercador del Departament de Benestar Social i Família recull l'oferta cultural i d'oci del nostre país. També conté informació que ajuda a planificar el temps lliure que comparteix la família.

Web Família i Escola – Temps de família

En l'apartat Lleure de temps de família de l'espai Educar i créixer en família del web Família i Escola es poden trobar recursos i eines per orientar i planificar diferents activitats per realitzar en el temps de lleure dels joves amb les seves famílies.

Museus de Catalunya

En aquest espai de Patrimoni del web del Departament de Cultura, hi podeu trobar un cercador de museus de tot el territori català. Els museus estan agrupats en diferents temàtiques que us permetran seleccionar-los pel motiu d'interès. En tots ells trobareu una oferta de diferents activitats per a infants, joves i adults.

L'Auditori Educa

L'Auditori de Barcelona, dins del seu programa L'Auditori Educa, ofereix concerts, visites al Museu de la Música, tallers, formació, materials, activitats participatives... per gaudir en família.

La Xarxa d'Albergs de Catalunya

La Generalitat de Catalunya impulsa el programa Vacances en família, que ofereix la possibilitat de gaudir d'unes vacances en diversos albergs de la Xarxa Nacional d'Albergs Socials de la Generalitat de Catalunya en períodes clàssics de vacances, alguns ponts i caps de setmana.

Catàleg del patrimoni festiu

Hi trobareu els cicles festius del nostre país, així com un catàleg que us permetrà trobar nombroses possibilitats d'oci cultural.

Cercador d'entitats de lleure

En aquest web del Departament de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya, hi podeu trobar un cercador de totes les entitats de lleure del territori en què els joves poden participar.

L'espai web de la Direcció General de Joventut

Aquest web de la Direcció General de Joventut presenta tota l'oferta d'activitats de lleure educatiu que s'organitzen a Catalunya, per a infants i per a joves.

La proximitat amb la natura influeix positivament en la salut física i psicològica dels fills

En aquest article, publicat per la *Foundation for Science, Health and Education*, s'informa sobre els beneficis del contacte amb la natura. La proximitat amb la naturalesa té efectes moderadors sobre l'estrès i és enormement beneficiosa per als joves. L'entorn natural els allibera dels estats de tensió, mentre que els indueix a fer-se preguntes i a desenvolupar sentiments més positius sobre ells mateixos i els altres.

INFORMACIÓ SOBRE EL CONSUM DE DROGUES

- ▶ Dotar d'informació la família de l'alumne/a sobre el món de les drogues.
- ▶ Facilitar a la família materials preventius sobre drogues per comentar-ho conjuntament.
- ▶ Incidir en la necessitat que la família afavoreixi els factors protectors que l'alumne/a necessita per evitar o reduir el consum.
- ▶ Sensibilitzar la família sobre el seu paper com a model per als fills en el consum d'alcohol i tabac.
- ▶ Orientar la família de l'alumne/a sobre els recursos que té a la seva disposició a la xarxa comunitària.
- ▶ Informar sobre el marc legal per evitar confusió i possibles interpretacions errònies.

RECURSOS sobre estratègies per treballar el consum de drogues

CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS (adreçat a les AMPA)

Aquesta eina educativa s'adreça als pares i mares de les associacions de mares i pares dels centres educatius per tal de facilitar-los que organitzin els tallers a les escoles.

GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Com prevenir el consum de drogues i altres conductes de risc

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, pors i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills, en relació amb el consum de drogues.

GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Quan als pares ens preocupa el tabac

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, pors i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills en relació amb el consum de tabac.

GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Quan als pares ens preocupen les begudes alcohòliques

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, pors i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills en relació amb el consum de begudes alcohòliques.

GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Quan als pares ens preocupen els porros

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, porros i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills, en relació amb el consum de cànnabis.

GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Quan als pares ens preocupen les drogues estimulants i les drogues de síntesi

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, porros i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills en relació amb un tema que els inquieta especialment: el consum de substàncies com els estimulants i les drogues de disseny.

8 EQUILIBRIS. Pares i mares que consumeixen alcohol i altres drogues

En aquest document, adreçat a pares i mares consumidors de drogues, hi podeu trobar vuit narracions que expliquen casos reals. Les històries presentades volen crear un espai de reflexió amb l'objectiu de reduir els riscos associats al consum, especialment els que estan vinculats amb l'educació, i incrementar els aspectes de seguretat de l'entorn, en els espais on conviuen infants i adults.

PARLEM DE DROGUES.CAT

En aquesta guia elaborada pels municipis de la Vall del Tenes es presenten un seguit d'idees, comentaris i consells per a la reflexió sobre el consum de drogues, i el foment de la prevenció en l'àmbit familiar.

PARLEM...

En aquest web d'informació sobre drogues per a famílies amb adolescents, hi trobareu informació sobre drogues en general i apartats específics: *Preguntes més freqüents que ens fem com a pares i mares*, *Què cal fer quan els diuen...*, *Què puc fer si...*

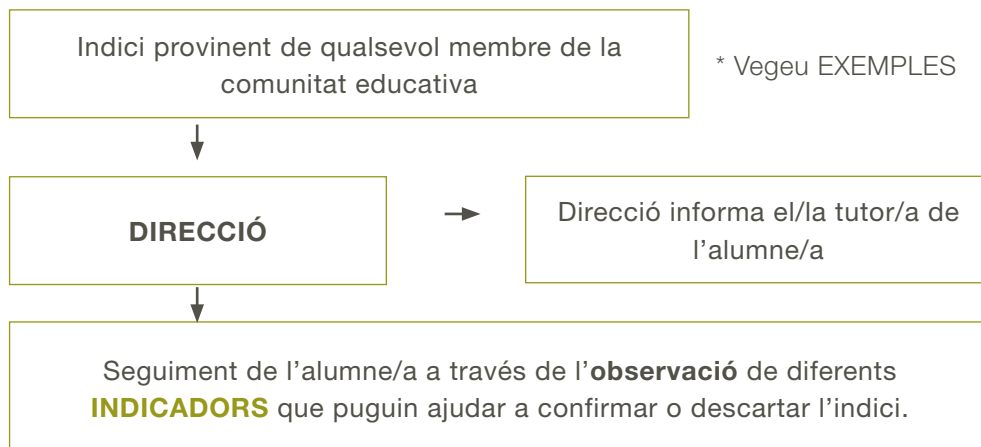
9. DETECCIÓ DEL CONSUM DE DROGUES

9.1 Pautes per actuar quan hi ha un indici de consum

Què és un indici?

Es tracta d'un senyal que ens avisa que hem d'estar alerta, que hem d'observar l'alumne/a.

Via de comunicació / procediment

* EXEMPLES

“Un familiar s’adreça al tutor i li comenta que el seu fill li ha explicat que hi ha alumnes que fumen porros a la sortida de l’escola.”

“Un professor observa que un alumne ve a classe amb els ulls vermells i somnolent, però no està segur de quines en poden ser les causes.”

En alguns casos, per tal de complementar la informació que l’equip directiu pugui tenir, pot ser recomanable **sol·licitar la col·laboració d’altres agents externs** (tècnics de prevenció municipal, professionals de serveis socials, infermeres de salut i escola, psicòleg del Centre d’Atenció i Seguiment sobre Drogues, policia de proximitat i/o altres professionals o entitats).

Missatge que s’ha de transmetre davant un indici

És important no crear alarma i deixar clar que qualsevol indici s’ha de confirmar perquè pot ser cert o no.

Si la sospita prové d’una família o una altra persona aliena al personal del centre, és important transmetre’ls el missatge següent:

- ▶ Tranquil·litzar-los recordant que l’escola té un protocol d’intervenció en el cas que es confirmi la sospita.
- ▶ Agrair-los la confiança en l’escola.
- ▶ Explicar-los que es tracta d’un indici i que, en qualsevol cas, s’ha de verificar.

Si ho estimem convenient podem parlar amb l’alumne/a durant l’observació i/o fer una activitat de prevenció amb el grup-classe.

9.2 Indicadors d'intoxicació aguda

- ▶ Desorientació i confusió mental, vertigen i estat d'ànim negatiu. Estats emocionals exagerats i alteracions de la visió (per exemple, visió doble). Augment del llindar del dolor i la dificultat per coordinar moviments. La manera de caminar es torna oscil·lant. Poden aparèixer estats de letargia.
- ▶ Estat d'estupor amb un descens destacable en la resposta als estímuls. Marcada incapacitat per coordinar moviments, romandre de peu o caminar. Vòmit. Incontinència fecal i urinària. Deteriorament del nivell de consciència. Lipotímia (baixada de la pressió).
- ▶ Pèrdua de consciència. Coma. Anestèsia. Els reflexos es deprimeixen o desapareixen. La temperatura corporal descendeix. Deteriorament en la circulació i respiració.

9.3 Indicadors de consum

L'observació continuada és la millor eina per a la detecció del consum de drogues, ja que aquesta no sempre és una tasca senzilla. No obstant això, hi ha alguns indicadors que poden orientar-nos a l'hora de valorar la possible existència d'un consum.

A continuació es detallen alguns INDICADORS de consum depenent de la substància. Aquests indicadors de consum poden ser més evidents i fàcils d'identificar en les estones en què acostumen a tenir lloc els consums: abans d'entrar a l'escola (tant al matí com a la tarda) o després de les pauses o moments d'esbarjo.

Els indicadors també poden respondre a altres motius (mèdics, psicològics, relacionals...), més enllà del consum de drogues. Per tant, es recomana fer-ne un ús prudent per tal de no treure'n conclusions equivocades. Per exemple, la dificultat per mantenir l'atenció i la memòria pot ser un indicador de consum de cànnabis, però podria ser també per l'existència d'algun problema que angoixés l'alumne.

CONSUM DE CÀNNABIS

- ▶ Dificultat per mantenir l'atenció, la concentració i la memòria.
- ▶ Baixades de tensió ("pàl·lides", "blanques").
- ▶ Dificultat per dur a terme tasques motores o que necessiten atenció.
- ▶ Sequedat de boca.
- ▶ Vermellor d'ulls.
- ▶ Problemes respiratoris.
- ▶ Les experiències intenses també es poden viure negativament ("ratllades", paranoies, etc.).
- ▶ Interferència amb obligacions formals tipus escola i treball.
- ▶ Olor de marihuana.
- ▶ Canvis significatius d'actitud.
- ▶ Riure incontrolable.
- ▶ Dur elements relacionats amb la marihuana (samarreta, estoig...).

9. DETECCIÓ DEL CONSUM DE DROGUES

CONSUM D'ALCOHOL

- ▶ Alteracions en els processos anímics (malestar, agressivitat...).
- ▶ Dificultat per dur a terme tasques motores o que requereixen d'atenció.
- ▶ Parlar molt sense parar.
- ▶ Dificultat per expressar-se correctament.
- ▶ Excessiva calma o lentitud.
- ▶ Distracció, riure incontrolable.
- ▶ Aparença clara d'embriaguesa.
- ▶ Alè d'alcohol.

CONSUM DE COCAÏNA O DROGUES DE SÍNTESI

- ▶ Mostrar hiperactivitat o alteració del comportament normal.
- ▶ Parlar molt sense parar. Xerrameca i/o loquacitat.
- ▶ Dilatació de pupil·les (midriasi).
- ▶ Impulsivitat.
- ▶ Agressivitat.
- ▶ Tremolors.
- ▶ Sequedat de boca.
- ▶ Tensió muscular.
- ▶ Moviments involuntaris de mandíbula (bruxisme).
- ▶ Cansament i/o fatiga.
- ▶ Sudoració.

Si el consum s'ha produït durant el cap de setmana, podem observar la presència d'alguns d'aquests indicadors (somnialescència, malestar emocional, problemes de concentració, marejos...) durant els primers dies de la setmana, especialment els dilluns.

Finalment, cal destacar que hi ha indicadors que poden reflectir que el consum de drogues està començant a ser un problema, com ara:

- ▶ Canvi de comportament, hàbits o costums en la seva activitat diària.
- ▶ Pèrdua d'interès per activitats que abans els motivaven (aficions, esport...).
- ▶ Disminució del rendiment acadèmic.
- ▶ Canvi sobtat del grup d'amics.
- ▶ Mentides evidents.
- ▶ Estat anímic afectat (apatia i manca d'iniciativa o bé hiperactivitat o bé passar d'un extrem a l'altre).
- ▶ Problemes de relació amb l'entorn (companys de classe, família...).
- ▶ Incompliment d'horaris.
- ▶ La família pot observar que porta més diners dels habituals.
- ▶ La família pot trobar-li alguna substància a l'habitació.

Es recomana ser prudent en la interpretació d'aquests indicadors, ja que, com hem comentat, poden ser també deguts a altres factors d'origen mèdic, psicològic o relacional, així com de comportaments propis de l'adolescència.

9. DETECCIÓ DEL CONSUM DE DROGUES

9.4 Indicadors de tinença

Parlem de tinença quan l'alumne està en possessió d'alguna droga il·legal en el centre educatiu. La tinença de substàncies per part d'un alumne en un centre educatiu ha de ser tractada amb rigor, ja que constitueix una falta greument perjudicial per a la convivència tipificada en l'article 37.1 apartat c) de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (Vegeu l'apartat 11. Intervenció).

IO. VALORACIÓ DE LA SITUACIÓ

IO.1 Equip de valoració i procediment

Cada centre educatiu pot definir un equip que estarà integrat per diferents professionals en funció dels recursos disponibles.

Per tal de formar aquest equip es recomana:

- ▶ Vetllar perquè sigui estable.
- ▶ Que estigui integrat per un màxim de 6 professionals.
- ▶ Es recomana que en formin part: el tècnic de prevenció del municipi (en cas que n'hi hagi), professionals del Salut i Escola, en el cas que el centre en formi part, i els de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP).

És important que els integrants de l'equip tinguin coneixements sobre drogues i àmbit de prevenció o abordatge de les drogodependències, d'acord amb les actuacions i propostes de treball que el protocol planteja.

És convenient poder complementar aquest equip intern amb altres agents externs als centres educatius (CAS, CSMIJ, serveis socials, cossos de seguretat...) per tal de sol·licitar la seva col·laboració en un moment puntual del procés o per fer una consulta.

Per realitzar la valoració del cas i determinar la intervenció que es durà a terme es recomana que l'equip de valoració segueixi els tres passos següents:

- ▶ Compilació d'informació
- ▶ Entrevista amb l'alumne/a
- ▶ Informació a la família de l'alumne/a o professional referent (i contrast de la informació amb ells)

IO.2 Pauta de compilació i recollida de la informació

L'equip de valoració compila informació sobre el fet succeït parlant amb el tutor de l'alumne/a i altres membres de la comunitat educativa. És important que l'obtenció d'informació es faci des del respecte i la no-estigmatització de l'alumne/a. Es recomana fer un protocol per a la recollida d'informació a través d'un full o pauta de compilació (A l'annex 5 trobaràs una "*Pauta de compilació i recollida d'informació*").

Correspon al director/a dels centres públics, i al o la titular dels centres privats adoptar les mesures adients per garantir la seguretat de les dades de caràcter personal que es tracten en el centre."

IO.3 Guió per l'entrevista amb l'alumne/a

Un cop hem compilat la informació relativa al fet detectat, és convenient dur a terme una **entrevista amb l'alumne/a** per conèixer més dades sobre la seva situació personal i contextual, i com valora els seus actes (A l'annex 6 trobaràs un "*Guió per al reconeixement i la valoració dels factors de risc i protecció en l'entrevista amb l'alumne/a*").

Alguns principis que cal que tingueu en compte:

- ▶ Crear un clima de confiança, un espai proper on el jove se senti còmode, un ambient de respecte, comunicació i serenitat.
- ▶ Fer que el jove se senti partícip del procés establert.
- ▶ Actuar amb honestedat amb el jove, informant-lo que es trametrà la informació als familiars o a altres serveis, si és necessari, per seguir el procés iniciat.
- ▶ Evitar discussions, ja que creen resistències.
- ▶ Mirar de no fer valoracions morals o de judici. Cal recordar que és un espai per recollir informació per a la intervenció posterior.
- ▶ Evitar plantejar l'entrevista com un interrogatori, utilitzant el diàleg com a instrument per a la bona comunicació.
- ▶ Oferir informació objectiva, realista i contrastada quan parlem de drogues.

L'entrevista ens servirà per conèixer els **factores de risc i de protecció** de l'alumne/a vers el consum de drogues. Aquesta informació serà molt rellevant a l'hora d'establir la intervenció que es farà.

Hi ha sis eixos d'atenció que ens poden ajudar a conèixer la situació personal, familiar i social:

1. Situació formativa
2. Situació familiar
3. Ocupació del temps d'oci/lleure
4. Aspectes relacionals
5. Consum de drogues
6. Factors de personalitat, psicològics...

IO.4 Guió per l'entrevista amb la família*.

*En el cas que l'alumne visqui en un centre de protecció cal treballar el tema amb els professionals referents del centre.

Recomanacions generals sobre la comunicació a la família

- ▶ És important que se'n faci una presentació clara, amb una comunicació calmada.
- ▶ És important utilitzar les eines comunicatives adequades (empatia, missatges en primera persona, respecte per les actuacions de la família, no jutjar els comportaments ni del jove ni de la família...) per no alarmar excessivament la família.
- ▶ Es recomana transmetre confiança en la reconducció.
- ▶ Es recomana valorar l'esforç i la feina feta per la família.
- ▶ Es recomana evitar:
  - ▶ Parlar de problemes de drogodependència.
  - ▶ Criminalitzar el fet.
  - ▶ Fer sentir culpable la família.

Aspectes que cal tractar a l'entrevista

- ▶ Notificar el fet detectat (intoxicació aguda, consum, tinença/consum dins el centre o venda) i, per tant, explicar que hi ha hagut un incompliment de les normes d'organització i funcionament de centre. És possible que aquest avís ja s'hagi produït amb antelació i de forma urgent, en el cas d'intoxicació.
- ▶ Explicar a la família que el centre treballa de manera preventiva amb un protocol d'actuació per a aquests casos.
- ▶ Presentar aquest recurs de forma positiva com una oportunitat per poder abordar la situació i intervenir de forma educativa amb l'alumne, juntament amb la col·laboració i implicació de la família.
- ▶ Explicar que un consum de drogues no implica una drogodependència.
- ▶ Insistir en la importància d'aprofitar la situació per fer un abordatge de les possibles conseqüències amb l'objectiu de minimitzar els riscos associats al consum.
- ▶ Comunicar les intervencions que es duran a terme i fixar el seguiment que es farà del cas. Establir en l'addenda de la carta de compromís les propostes que es duran a terme i els compromisos que escola i família adquireixen.
- ▶ Informar de les sancions o mesures que s'aplicaran, si s'escau.
- ▶ Finalment, agrair la seva col·laboració i convocar-los per a una entrevista en el centre al més aviat possible.

En el cas que la detecció s'hagi produït per la venda de drogues, s'haurà de comunicar el context legal i les mesures que s'hagin decidit interposar d'acord amb la normativa vigent.

II. INTERVENCIÓ

En el coneixement d'una situació de falta relacionada amb la tinença, consum **dins** del centre i/o venda, que constitueixen faltes greument perjudicials per a la convivència tipificades en l'article 37.1 apartat c) de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, els centres educatius han d'iniciar el procés d'incoació d'expedient establert en el Protocol de detecció i intervenció en cas de conflicte greu ([Veure Protocol de detecció i intervenció en casos de conflictes greus del Departament d'Ensenyament](#)).

Aquestes situacions es corregeixen mitjançant una sanció de les previstes a l'article 37.3 de la Llei esmentada. Per tal de donar-ne compliment, en l'article 25 del Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius, s'explicita els termes en què la direcció del centre imposarà la sanció en la resolució de l'expedient incoat a l'efecte sense perjudici que la mesura correctora incorpori alguna activitat d'utilitat social per al centre i, en el seu cas, del rescabament de danys que es puguin establir de manera complementària en la resolució del mateix expedient.

L'activació del Protocol de detecció i intervenció en casos de conflictes greus no ha d'excloure l'aplicació de les actuacions d'intervenció previstes en el present protocol, ja que l'objectiu del present és educar més enllà de la sanció.

II.1 Actuació urgent en cas d'intoxicació aguda

En el cas que es produeixi una intoxicació aguda, s'ha d'actuar amb urgència, d'acord amb la gravetat de la situació, i oferir les mesures assistencials que es requereixin.

Es recomana l'actuació següent:

- ▶ Trucar al 112 per tal que el Servei d'Emergències Mèdiques activi els recursos necessaris per atendre la situació, o al CatSalut Respon (servei d'urgències d'accés directe, al telèfon 061), o anar al centre d'atenció primària o hospitalària més proper.
- ▶ Direcció ha d'avisar la família o professional referent per tal d'informar-la de la situació.

Posteriorment, una vegada s'hagi resolt la situació urgent i l'alumne/a retorni al centre, cal seguir el protocol per avaluar i treballar el consum i les conductes de risc associades.

II.2 Acció educativa amb l'alumne/a

La intervenció amb l'alumne ha de permetre fer-lo reflexionar sobre els riscos que comporten aquestes accions així com dotar-lo d'eines per evitar la repetició de la conducta.

Per tant, davant un fet relacionat amb el consum o tinença de substàncies nocives, l'activació del Protocol de conflictes greus no ha d'excloure l'aplicació de les actuacions d'intervenció que es descriuen a continuació, l'objectiu de les quals és:

- ▶ Disminuir els factors de risc detectats que puguin haver provocat l'inici del consum de drogues i que podrien provocar un consum més problemàtic i potenciar els factors de protecció personals, familiars i socials del jove per fer front a situacions de risc.

Els **objectius** específics d'aquesta intervenció educativa són:

- ▶ Propiciar un espai de reflexió on l'alumne/a pugui prendre consciència del que ha succeït i de les repercussions que se n'han derivat.
- ▶ Facilitar una anàlisi del consum, tant del motiu que l'ha ocasionat com del significat que li atorga, com dels riscos que s'hi associen.
- ▶ Donar informació objectiva i argumentada sobre les drogues i els seus riscos, així com recursos on poder trobar informació fiable.
- ▶ Facilitar pautes i estratègies per a la presa de decisions més saludable.

Es recomana que el format de la intervenció sigui de tres sessions de treball, cadascuna de 50 minuts de durada aproximadament.

Hi ha diferents aspectes que cal valorar a l'hora de programar la intervenció educativa com ara si és el primer cop o és una reincidència, la gravetat, si s'hi ha implicat altres persones o no, la substància, etc.

Per aquest motiu, serà molt important que **abans** d'iniciar l'acció educativa revisem la informació que hem recollit a:

- ▶ *Annex 5. Pauta de compilació i recollida de la informació.*
- ▶ L'entrevista amb l'alumne/a (*Annex 6. Guió per al reconeixement i la valoració dels factors de risc i protecció en l'entrevista amb l'alumne/a*).
- ▶ Informació a la família o al professional referent (**10.4 Guió per entrevista amb la família**).

II. INTERVENCIÓ

Així doncs, i com a referència, proposem fer l'abordatge educatiu en tres sessions. Els continguts orientatius que s'han de treballar en cada una de les sessions són:

Sessió	Continguts
Primera: El fet, l'entorn i les conseqüències	<ul style="list-style-type: none"> ▶ L'anàlisi dels fets ocorreguts. ▶ La responsabilització dels fets; entendre que les conseqüències han estat el resultat de la seva conducta. ▶ El centre com un espai necessàriament educatiu i exemplar, i amb una normativa. ▶ L'impacte de la conducta en altres alumnes del centre – desconeguts, de la classe, de la família, de la colla...
Segona: El consum i els seus riscos	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Anàlisi del consum: motiu, significat i patró. ▶ Les repercussions i els riscos que pot tenir el consum de la substància o substàncies (cànnabis, alcohol a diferents nivells): ▶ En la seva salut i en el seu desenvolupament. ▶ En el seu rendiment a classe i acadèmic
Tercera: D'ara endavant	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Les conseqüències que tindria una possible repetició de la conducta. ▶ Les pautes que pot seguir per abandonar o reduir els riscos associats al consum. ▶ En el cas que es detecti que l'alumne pot reincidir en la conducta s'acordaran mesures d'ajuda i límits adequats, i es valorarà la possibilitat de derivar el cas.

Es recomana tenir en compte les mateixes tècniques motivacionals que hem fet servir durant l'entrevista amb l'alumne i que són:

- ▶ Crear un clima de confiança, un espai proper on el jove se senti còmode, un ambient de respecte, comunicació i serenitat.
- ▶ Fer que el jove se senti partícip del procés establert.
- ▶ Actuar amb honestat amb el jove, informant-lo de si es trametrà la informació als familiars o a altres serveis, si és necessari, per seguir el procés iniciat.
- ▶ Evitar discussions, ja que creen resistències.
- ▶ Mirar de no fer valoracions morals o de judici.
- ▶ Evitar plantejar les preguntes com un interrogatori, utilitzant el diàleg com a instrument per a la bona comunicació.
- ▶ Oferir informació objectiva, realista i contrastada quan parlem de drogues i els seus efectes.

Altres estratègies que es poden fer servir durant les sessions són: anàlisi de textos, visualització i comentari d'alguna càpsula en vídeo, etc. Igualment a la primera i segona sessió es pot fer algun encàrrec al jove com podria ser pensar-se unes preguntes i dur les respostes al dia següent, fer una lectura, realitzar alguna observació, o altres.

Quins recursos educatius sobre drogues poden servir de suport al treball durant les sessions?

<p>1er cicle de l' ESO</p>	<p><u>THC. Què cal fer?</u></p> <p><u>Límit 0: Alcohol i conducció</u></p> <p><u>I tu, què en penses?</u></p> <p><u>I tu, què sents?</u></p>	<p>Programa de prevenció del consum de cànnabis que té com a objectiu mantenir conductes favorables a la salut i a l'abstinència del consum de drogues. Consta d'un manual per a professionals.</p> <p>Programa que permet treballar a fons la influència de l'alcohol sobre la conducció i els riscos que se'n poden derivar. Es pretén que l'alumnat arribi a una postura raonada i crítica i disposi d'elements i estratègies suficients per enfrontar-se a possibles situacions conflictives o, arribat el cas, saber com evitar-les.</p> <p>Proposta educativa amb set dossiers informatius i activitats, que intervé en la promoció de factors de protecció mitjançant el treball d'aspectes com ara la pressió de grup, la publicitat, el temps lliure, les relacions i altres. Conté quaderns per treballar amb el jovent i una guia didàctica.</p> <p>Proposta didàctica per intervenir en el jovent sobre el tema de les emocions, i que fa prevenció universal mitjançant el treball sobre l'amor i les relacions, el respecte o la diversió. Conté quaderns per treballar amb el jovent i una guia didàctica.</p>
<p>2on cicle de l'ESO</p>	<p><u>El pep.info</u></p> <p><u>THC. Què cal fer?</u></p> <p><u>Propostes per a l'abordatge educatiu del cànnabis</u></p>	<p>Web amb continguts i propostes d'actuació sobre tabac, alcohol i cànnabis, amb temes de pantalles. Incorpora vídeos, un autotest de consum, una bitàcola i la integració amb e-xarxes socials</p> <p>Programa de prevenció del consum de cànnabis que té com a objectiu mantenir conductes favorables a la salut i a l'abstinència del consum de drogues. Consta d'un manual per a professionals.</p> <p>Guia didàctica per oferir eines i propostes de treball per abordar de manera educativa el cànnabis entre els joves. La guia suggereix pautes educatives i línies d'intervenció per abordar aquest tema amb joves en funció de l'edat i de si són o no consumidors de la substància. També facilita propostes segons el tipus d'espai (medi obert, espais juvenils, centres de lleure, espais de festa, centres educatius i ocupacionals, etc.). Complementen la guia diversos materials preventius sobre el cànnabis, així com recomanacions per utilitzar-los.</p>

<p>Batxillerats, PFI i cicles formatius de grau mitjà</p>	<p>El pep.info</p> <p>Propostes per a l'abordatge educatiu del cànnabis</p> <p>Sortim?</p> <p>Mirades que opinen</p>	<p>Web amb continguts i propostes d'actuació sobre tabac, alcohol i cànnabis, amb temes de pantalles. La nova versió incorpora vídeos, un autotest de consum, una bitàcola i la integració amb e-xarxes socials</p> <p>Guia didàctica per oferir eines i propostes de treball per abordar de manera educativa el cànnabis entre els joves. La guia suggereix pautes educatives i línies d'intervenció per abordar aquest tema amb joves en funció de l'edat i de si són o no consumidors de la substància. També facilita propostes segons el tipus d'espai (medi obert, espais juvenils, centres de lleure, espais de festa, centres educatius i ocupacionals, etc.). Complementen la guia diversos materials preventius sobre el cànnabis, així com recomanacions per utilitzar-los.</p> <p>Documental audiovisual de 12 minuts de durada i guia didàctica pel professional. Ofereix propostes per reflexionar entorn el sortir de festa i els riscos associats.</p> <p>Material educatiu que consta d'un documental audiovisual i d'una guia didàctica que ofereix propostes que en complementen la visualització. El DVD ha estat elaborat per joves que han recollit l'opinió d'altres joves sobre diferents aspectes relacionats amb les drogues.</p>
<p>Per al professorat</p>	<p>El pep.info</p>	<p>Plataforma virtual de l'Agència de Salut Pública de Catalunya de la Generalitat, coordinada per la Subdirecció General de Drogodependències adreçada a professionals de l'àmbit educatiu on es pot trobar la informació més rellevant sobre joves i consum de drogues i materials per fer-ne l'abordatge educatiu.</p>

També es pot valorar com una acció d'intervenció el reforç de les mesures preventives (Veure punt 8.2 Programes, materials i webs per treballar a l'aula).

II.3 Assessorament a la família

És molt important implicar la família en l'abordatge educatiu del consum de drogues, ja que la família té un paper principal com a agent preventiu.

A més, la situació donada pot haver generat en els pares i mares angoixes, malestars o bé preguntes i és important oferir-los un espai on poder canalitzar aquestes consultes i facilitar-los informació i assessorament.

A l'apartat **10.4 Guió per l'entrevista amb la família** es donen algunes recomanacions generals sobre la comunicació amb la família per tal de crear un clima de confiança i empatia, al mateix temps que es transmeti seriositat, confidencialitat i professionalitat.

Moltes famílies arriben desconcertades i nervioses: és important desangoixar-les per tal d'afavorir una actitud positiva envers el procés. La família s'ha de sentir còmoda per plantejar dubtes o neguits generats pel fet detectat i les possibles conseqüències legals, d'expedient.

Així doncs l'objectiu principal d'aquesta intervenció serà **oferir un espai de reflexió i assessorament** sobre el paper de la família en la prevenció del consum de drogues.

Alguns aspectes que podem treballar amb la família:

- ▶ Facilitar que expressin les seves consultes i/o angoixes entorn del consum de drogues del seu fill/a.
- ▶ Donar informació objectiva sobre drogues i els seus riscos (Veure Annex 1. Què són les drogues? i Annex 2. Taula d'efectes i riscos de les drogues).
- ▶ Explicar els diferents patrons de consum que poden tenir els joves (Veure Annex 3. Patrons i dades de consum en joves).
- ▶ Afavorir la reflexió sobre el seu paper com a agent preventiu: quin és el seu paper dels pares com a model?
- ▶ Donar eines de comunicació: parlem de drogues a casa? Sabem què en pensen els nostres fills del consum de drogues?
- ▶ Donar a conèixer quin recursos tenen a prop on poder assessorar-se sobre drogues (Veure Annex 4. Qui et pot ajudar? Recursos al territori).

Es recomana fer una intervenció amb la família de 50 minuts de durada.

Quins recursos educatius sobre drogues poden donar suport al treball durant les sessions?

[CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS \(adreçat a les AMPA\)](#)

Aquesta eina educativa s'adreça als pares i mares de les associacions de mares i pares dels centres educatius per tal de facilitar-los que organitzin els tallers a les escoles.

[GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Com prevenir el consum de drogues i altres conductes de risc](#)

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, pors i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills, en relació amb el consum de drogues.

[GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Quan als pares ens preocupa el tabac](#)

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, pors i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills en relació amb el consum de tabac.

[GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Quan als pares ens preocupen les begudes alcohòliques](#)

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, pors i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills en relació amb el consum de begudes alcohòliques.

[GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Quan als pares ens preocupen els porros](#)

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, pors i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills, en relació amb el consum de cànnabis.

[GUIA CONNECTA AMB ELS TEUS FILLS. Quan als pares ens preocupen les drogues estimulants i les drogues de síntesi](#)

Aquesta guia per a pares i mares té per objectiu resoldre dubtes, pors i inseguretats pròpies de la tasca d'educar els fills en relació amb un tema que els inquieta especialment: el consum de substàncies com els estimulants i les drogues de disseny.

[8 EQUILIBRIS. Pares i mares que consumeixen alcohol i altres drogues](#)

En aquest document, adreçat a pares i mares consumidors de drogues, hi podeu trobar vuit narracions que expliquen casos reals. Les històries presentades volen crear un espai de reflexió amb l'objectiu de reduir els riscos associats al consum, especialment els que estan vinculats amb l'educació, i incrementar els aspectes de seguretat de l'entorn, en els espais on conviuen infants i adults.

[PARLEM DE DROGUES.CAT](#)

En aquesta guia elaborada pels municipis de la Vall del Tenes es presenten un seguit d'idees, comentaris i consells per a la reflexió sobre el consum de drogues, i el foment de la prevenció en l'àmbit familiar.

[PARLEM...](#)

En aquest web d'informació sobre drogues per a famílies amb adolescents, hi trobareu informació sobre drogues en general i apartats específics: Preguntes més freqüents que ens fem com a pares i mares, Què cal fer quan els diuen..., Què puc fer si...

També es pot valorar com una acció d'intervenció el reforç de les mesures preventives (Veure punt 8.3 Programes, materials i webs per a famílies).

II.4 Intervenció amb el grup/classe

Quan en un centre educatiu es produeix una situació relacionada amb el consum de drogues és recomanable que aquest doni una resposta integral, que inclogui tant els alumnes consumidors, com a la família i també la resta d'alumnes del grup/classe.

El fet ocasionat probablement serà comentat entre la resta de companys i per tant és important situar correctament els esdeveniments i les seves conseqüències, alhora que esdevé una oportunitat excel·lent per intervenir d'una forma preventiva amb la resta d'alumnes.

Així doncs, els objectius d'aquesta intervenció amb el grup classe són:

- ▶ Poder explicar el fet succeït, per evitar possibles rumors , així com l'estigmatització dels alumnes implicats.
- ▶ Recordar el marc normatiu dels centres i l'obligació dels alumnes de complir-lo, així com les conseqüències que se'n deriven de l' incompliment.
- ▶ Oferir un espai de diàleg amb la resta d'alumnes on poder expressar opinions, dubtes i reflexions sobre el que ha succeït d'una manera ordenada i conduïda pel professor/a.
- ▶ Dur a terme un acció preventiva, aprofitant que és un tema present en "l'aquí" i "l'ara".

També es pot valorar com una acció d'intervenció el reforç de les mesures preventives (Veure punt 8.2 Programes, materials i webs per treballar a l'aula).

12. QUAN CAL DERIVAR?

Si en algun moment es detecta alguna problemàtica que requereixi un seguiment més intensiu o un tractament específic, el centre educatiu (equip intern de valoració i direcció) pot derivar el cas al recurs adient.

Cal tenir en compte especialment:

- ▶ El tècnic de prevenció de drogues de l'ajuntament, en cas que n'hi hagi.
- ▶ Equips de serveis socials del municipi: si s'identifiquen necessitats socials o factors de risc psicosocial que requereixin un seguiment.
- ▶ Centres d'atenció primària (CAP): en cas d'observar problemes de tipus orgànic.
- ▶ Centres de salut mental infantojuvenils (CSMIJ): on serà adient derivar-hi els menors en cas que es detecti l'existència d'algun problema de salut mental (depressió, ansietat, hiperactivitat, etc.).
- ▶ Centres d'atenció i seguiment (CAS) de la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències, en cas que es detecti algun cas d'addicció a les drogues.

És molt important que hi hagi una coordinació i col·laboració fluides amb els recursos de derivació. És recomanable que el centre faci un seguiment dels casos derivats. Per aquest motiu cal que s'estableixin mecanismes de coordinació i col·laboració entre el centre educatiu i els recursos de derivació. En aquest sentit, es recomana sistematitzar el traspàs d'informació a través d'un document que reculli les dades més rellevants del cas derivat. (Veure Annex 7. Model d'informe de derivació. Traspàs d'informació).

13. AUTOAPRENENTATGE I COMUNICACIÓ

Els protocols per a la millora de la convivència, entre els quals es troba el Protocol per a la prevenció, detecció i intervenció sobre drogues als centres d'educació secundària, tenen com a valor afegit que:

1. Ofereixen orientacions a tres nivells: prevenció, detecció i intervenció.
2. Es posa l'èmfasi en la prevenció i la detecció.
3. Ofereixen un circuit amb orientacions i un marc comú d'actuació que cada centre ha d'actualitzar.
4. Coordinen i donen coherència a les accions dels diferents agents educatius implicats.
5. Impulsen les relacions interdepartamentals.
6. Incorporen l'aprenentatge organitzatiu com un element de millora.

Una vegada s'ha activat el protocol i s'han desenvolupat les actuacions corresponents a cada nivell, és necessari valorar l'eficàcia del circuit, dels processos i els recursos, detectar els punts febles i fer les propostes de millora corresponents per tal d'aconseguir el màxim ajustament possible del protocol a les necessitats de l'alumnat, del centre i del context. Per aquest motiu, a més de la valoració interna realitzada, el centre educatiu ha d'informar anualment dels casos en què s'ha activat el protocol i de les actuacions realitzades al referent del protocol del Servei Territorial o del Consorci d'Educació de Barcelona, mitjançant la Fitxa d'informació del centre al referent de Drogues (annex 8).

ANNEXOS

**PROTOCOL DE PREVENCIÓ,
DETECCIÓ I INTERVENCIÓ SOBRE DROGUES ALS
CENTRES D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA**

Font: Canal Drogues www.drogues.gencat.cat

Informació i conceptes bàsics per conèixer millor aquest tipus de substàncies.

Les drogues són substàncies que, quan s'introdueixen a l'organisme, actuen sobre el sistema nerviós central. Això provoca canvis que poden afectar la conducta, l'estat d'ànim o la percepció. A més, el consum pot comportar:

Dependència psicològica. Es produeix quan la persona té necessitat de consumir la droga per experimentar un estat de plaer o per evitar un cert malestar afectiu.

Dependència física. Quan l'organisme s'ha habituat a la presència de la droga i necessita aquesta substància per funcionar amb normalitat.

Tolerància. Quan és necessari augmentar la dosi d'una droga de consum habitual per aconseguir els mateixos efectes que s'obtenien amb dosis més petites.

El consumidor habitual de qualsevol tipus de droga pot experimentar algun d'aquests tres efectes o tots alhora.

Les drogues 1 a 1

TABAC

Què és?

És un preparat de les fulles de *Nicotiana tabacum*, una planta originària d'Amèrica que pertany a la família de les solanàcies. Juntament amb l'alcohol, és la substància addictiva que més es consumeix i que més problemes sanitaris genera al nostre país. En el fum del tabac, s'hi ha identificat un gran nombre de substàncies molt tòxiques com la nicotina (el principal component psicoactiu), el monòxid de carboni i quitrans.

Efectes

El tabac és una substància molt addictiva que té efectes estimulants sobre el sistema nerviós central de la persona fumadora.

Riscos per a la salut

Fumar disminueix la resistència a l'exercici físic, altera els sentits del gust i l'olfacte, provoca l'envelliment prematur de la pell, i taca les dents i la pell de les mans i la cara.

El consum continuat de tabac fa augmentar el risc de patir càncer de pulmó i altres malalties com la bronquitis crònica, l'infart de miocardi, l'úlcerà gàstrica o altres formes de càncer (de laringe, ronyó, bufeta, etc.).

Els productes tòxics del tabac, en especial els quitrans i els gasos irritants, afecten tant les persones fumadores com les no fumadores que es veuen exposades al fum d'aquesta substància (això s'anomena *tabaquisme passiu*).

ALCOHOL

Què és?

És una substància molt consumida en la nostra societat i una de les que genera més problemes socials i sanitaris (dependència, malalties digestives, malalties cardiovasculars, lesions derivades d'accidents de trànsit, absentisme laboral, etc.).

Les begudes alcohòliques es poden classificar en dos grups:

- ▶ **Begudes fermentades.** S'obtenen a partir de la fermentació dels sucres que contenen algunes fruites (raïm, poma...) o cereals (com ara la civada). El vi, la sidra, el cava o la cervesa són begudes fermentades. La graduació d'aquesta mena de begudes va dels cinc als quinze graus (és a dir, contenen entre un 5% i un 15% d'alcohol pur).
- ▶ **Begudes destil·lades.** S'obtenen sotmetent les begudes fermentades a un procés de destil·lació. El whisky, la ginebra o el rom són begudes d'aquest tipus. La graduació que tenen és força més elevada que la de les begudes fermentades i oscil·la entre els 17 i els 45 graus (contenen entre un 17% i un 45% d'alcohol pur).

Efectes

En dosis baixes, les begudes alcohòliques són estimulants i produeixen una certa eufòria i desinhibició. Malgrat aquest primer efecte, l'alcohol és una substància depressora del sistema nerviós central i consumir-ne genera somnolència i relaxació.

Els efectes varien segons la concentració d'alcohol a la sang:

- ▶ A partir de 0,5 g/l d'alcohol a la sang: estat d'eufòria i disminució dels reflexos i de l'agudesia visual.
- ▶ A partir d'1 g/l: estat d'embriaguesa amb pèrdua de control.
- ▶ A partir de 3 g/l: estat d'apatia.
- ▶ A partir dels 4-5 g/l: coma.
- ▶ A partir dels 5,5 g/l: mort.

La concentració d'alcohol a la sang és variable i depèn del pes (com menys pes, més afecta), el sexe (una mateixa quantitat d'alcohol afecta més la dona que l'home), la velocitat amb què es beu (com més ràpid, més efecte) i el menjar (si es menja, l'alcohol triga més a passar a la sang).

Riscos per a la salut

El consum excessiu i continuat de begudes alcohòliques pot provocar trastorns digestius, neurològics i cardiovasculars, entre d'altres. També pot donar lloc a una forta dependència i la síndrome d'abstinència pot arribar a ser greu, i provocar l'anomenat delírium tremens.

Com a substància depressora del sistema nerviós central, el consum d'alcohol afecta d'una manera important l'atenció i la coordinació. Això fa augmentar les possibilitats de tenir accidents de trànsit i laborals.

El consum d'alcohol també pot arribar a afectar les relacions sexuals.

CÀNNABIS

Què és?

És una substància que s'obté a partir de la planta Cannabis sativa. Les presentacions més consumides d'aquesta droga depressora del sistema nerviós central són la marihuana (fulles i tiges assecades i triturades) i l'haixix (resina premsada).

Efectes

Relaxació, alteracions en la percepció i la memòria, dificultat per concentrar-se, somnolència i descoordinació de moviments són els efectes principals d'aquesta droga. El consum de cànnabis també provoca el riure fàcil, intensifica les sensacions i estimula la creativitat. Alguns tipus de cànnabis poden tenir efectes al·lucinògens.

Altres efectes del consum de cànnabis són disminució de la pressió arterial, taquicàrdia, sequedat de boca, suors i vermellor d'ulls.

Riscos per a la salut

El consum de cànnabis pot incrementar el risc de patir problemes respiratoris i cardiovasculars, i diverses formes de càncer. Com que afecta l'atenció i la coordinació, fa que augmentin les possibilitats de tenir un accident de trànsit o laboral. També afecta negativament la memòria i la capacitat d'aprenentatge. En algunes persones pot provocar crisis d'ansietat. I en cas de tenir antecedents familiars o una predisposició individual pot, desencadenar trastorns depressius, d'ansietat o psicòtics.

VEGEU ALTRES DROGUES

Cocaïna, heroïna, èxtasi (MDMA), amfetamines (speed), bolets al·lucinògens, ketamina, LSD, psicofàrmacs i inhalants.

[Canal DROGUES](#)

Fonts: [Guia didàctica Sortim?](#) [Web Canal Drogues](#)

NOM	EFECTES BUSCATS aquells que es viuen com a positius	CONTEXTOS DE CONSUM	EFECTES I RISCOS que poden ser-hi (o no)
Tabac (legal)	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Estimulació 		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Augment del risc de patir càncer i malalties cardiovasculars i respiratòries, entre moltes d'altres. ▶ Disminució de la resistència a l'exercici físic, alteració dels sentits del gust i l'olfacte, envelliment prematur de la pell, i taques a les dents i a la pell de les mans i la cara. ▶ Addicció ràpida.
Alcohol (legal) <i>Cubates, xopets, priva, birres, botellón</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Desinhibició ▶ Eufòria 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Botellón ▶ Locals privats ▶ És la droga socialment més acceptada i, per tant, la més consumida en tots els ambients. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Alteració de processos anímics (malestars, agressivitat, fer-se pesat, etc.). ▶ Accidents de trànsit. ▶ Coma etílic. ▶ La desinhibició que produeix pot desencadenar relacions sexuals poc segures. ▶ Malestar físic (pot provar malament). ▶ Dificultat per dur a terme tasques motores que necessiten atenció. ▶ En algunes persones (i normalment per efecte gregari) incrementa el risc de conducta violenta.
Cànnabis (il·legal) <i>Porros, petes, mais, costo, maria, xocolata, haixix, herba</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Riure ▶ Creativitat ▶ Intensificació de les sensacions ▶ Relaxació ▶ Pot arribar a actuar com un potent psicodèlic (amb certes distorsions de les percepcions). 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ En adolescents, és una droga grupal: en espais públics (places, bancs i parcs) i en alguns locals privats. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Dificultat per mantenir l'atenció, la concentració i la memòria. ▶ Baixades de tensió ("pàl·lides", "blanques"). ▶ Dificultat per dur a terme tasques motores o que necessiten atenció. ▶ Sequedat de boca. ▶ Vermellor d'ulls. ▶ El menjar preparat amb cànnabis pot provocar males experiències. ▶ Problemes respiratoris. ▶ El consum regular pot provocar habituació i facilitar l'aparició de problemes. ▶ Les experiències intenses també es poden viure negativament ("ratllades", paranoies, etc.). ▶ Interferència amb obligacions formals tipus escola i treball. ▶ Sancions administratives (multes) per tinença i consum a la via pública. ▶ Riscos en la conducció de vehicles. ▶ En algunes persones, el consum va lligat a l'aparició de problemes psicològics.

NOM	EFFECTES BUSCATS aquells que es viuen com a positius	CONTEXTOS DE CONSUM	EFFECTES I RISCOS que poden ser-hi (o no)
<p>Cocaïna (il·legal)</p> <p><i>Coca, farla, fatu, perica, farlopa, Farina</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Eufòria ▶ Seguretat en un mateix 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ En espais privats abans i després de la festa ▶ Locals i espais de música i ball 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ansietat, insomni i paranoies en algunes persones. ▶ Problemes econòmics. ▶ Depressió postconsum. ▶ Descontrol perquè no se'n pot aturar el consum. ▶ Manca de gana. ▶ Addicció. ▶ Ansietat, insomni i paranoies. ▶ Augment de possibilitat de malalties infeccioses si es comparteixen estris per esnifar. ▶ Desenvolupament de problemes de salut mental. ▶ La barreja de la cocaïna amb l'alcohol pot afavorir un consum més intens. ▶ Sancions administratives (multes) per tinença i consum a la via pública. ▶ Riscos en la conducció de vehicles.
<p>Èxtasi (il·legal)</p> <p><i>MD, MDMA, cristall, pirules, pastis</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Estimulació ▶ Ganes de ballar ▶ Connexió amb un mateix, la música i la gent que hi ha al voltant 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ En ambients de música electrònica (discos, raves, free parties, festes privades, etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Confusió, ansietat o irritabilitat. ▶ Ideació delirant. ▶ Sequedat de boca. ▶ Ansietat. ▶ Quan es pren en forma de cristall, es tendeix a sobredosificar-se. ▶ Variabilitat en l'adulteració i la puresa. ▶ Cop de calor. ▶ Aparició de problemes de salut mental. ▶ Sancions administratives (multes) per tinença i consum a la via pública. ▶ Riscos en la conducció de vehicles.
<p>Amfetamines (il·legal)</p> <p><i>Speed, pichu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Excitació ▶ Eufòria ▶ Disminució de la sensació de cansament 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Consum grupal en festes de llarga durada 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ En dosis elevades, agitació, idees delirants i conductes agressives. ▶ Ansietat. ▶ Depressió postconsum. ▶ Paranoies. ▶ Sancions administratives (multes) per tinença i consum a la via pública. ▶ Riscos en la conducció de vehicles.

NOM	EFECTES BUSCATS aquells que es viuen com a positius	CONTEXTOS DE CONSUM	EFECTES I RISCOS que poden ser-hi (o no)
<p>Bolets al-lucinògens (il·legal)</p> <p><i>Monguis, bolets del riure, bolets màgics</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Experiències al·lucinògenes, modificació dels estats de consciència 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Entre amics, en ambients tranquils (bosc, cases particulars, carrer...) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Idees negatives que apareixen recurrentment. ▶ Paranoies. ▶ Sensació que els efectes duren molt. ▶ Mals "viatges". ▶ Experiències traumàtiques. ▶ Aparició de problemes de salut mental. ▶ Sancions administratives (multes) per tinença i consum a la via pública.
<p>Ketamina (il·legal)</p> <p><i>Keta, special k, kit kat</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ En dosis baixes, sensació de borratxera i desequilibri; en dosis altes, desrealització (forta al·lucinació per efectes dissociatius, separació cos-ment) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ En ambients de música electrònica (discos, raves, free parties, festes privades, etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Accidents per problemes de mobilitat. ▶ Addicció psicològica. ▶ Aparició de problemes de salut mental. ▶ Paranoies. ▶ Ansietat. ▶ Engarrotament. ▶ Sancions administratives (multes) per tinença i consum a la via pública. ▶ Riscos en la conducció de vehicles. ▶ Insensibilitat al dolor.
<p>LSD (il·legal)</p> <p><i>tripis, cartrons, Àcids</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Experiències al·lucinògenes, riure incontrolable, modificació dels estats de consciència 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Entre amics, en ambients tranquils (bosc, cases particulars, carrer...) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Mals "viatges". ▶ Experiències traumàtiques. ▶ Aparició de problemes de salut mental. ▶ Idees negatives que apareixen recurrentment. ▶ Paranoies. ▶ Sensació que els efectes duren molt. ▶ Sancions administratives (multes) per tinença i consum a la via pública. ▶ Riscos en la conducció de vehicles.
<p>Inhalants (legal)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Estimulació (en dosis baixes), generen eufòria i desinhibició. ▶ Depressors. Alenteixen el funcionament del sistema nerviós central. 		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Augment del risc de patir trastorns físics importants (hepàtics, pulmonars, neurològics, circulatoris, etc.) i mentals (al·lucinacions, conductes agressives, deliris, etc.). ▶ Addicció ràpida.

ANNEX 3. PATRONS I DADES DE CONSUM EN JOVES

Per *patró de consum* entenem la manera que té el jove de consumir una substància: freqüència, si ho fa sol o acompanyat, quantitat, significat que li atorga, motius pels quals consumeix, etc.

De la mateixa manera que no tots els joves prenen drogues, tampoc els que en consumeixen ho fan d'igual forma. És molt important distingir els diferents patrons de consum, ja que cada un d'ells requerirà d'un abordatge diferenciat.

Distingim quatre patrons de consum:

1.- Consum experimental

- ▶ Un dels motius per consumir és la curiositat.
- ▶ Ve molt determinat per la pressió de grup.
- ▶ No és un consum repetit.
- ▶ No es busquen els efectes, sinó que és un consum grupal.
- ▶ “Ho hem fet tots”: per exemple, les primeres cerveses.

2.- Consum ocasional

- ▶ Es tracta d'un consum intermitent molt vinculat a fets puntuals: festes, celebracions...
- ▶ Els motius per consumir estan relacionats amb el fet de facilitar la comunicació, per plaer...
- ▶ Es dona en grup.
- ▶ La majoria de joves i també adults s'identifiquen amb aquest patró.
- ▶ En aquest cas és molt important diferenciar el tipus de substància. No és el mateix un consum ocasional d'alcohol que de cocaïna.

3.- Consum habitual

- ▶ Consum que té lloc abans, i/o durant, i/o després de l'horari escolar.
- ▶ Comporta dificultats d'atenció, concentració i memòria.
- ▶ Acostuma a ser un consum de més d'una substància.
- ▶ Es consumeix en grup, però també pot donar-se el consum en solitari.
- ▶ No hi ha pèrdua del control de la conducta de consum.
- ▶ Manifesta que pot deixar l'hàbit quan vulgui.
- ▶ Dificultats en la relació amb companys i adults.
- ▶ Repercussions/interferències en el comportament quotidià.

4.- Consum compulsiu/dependent

- ▶ Es produeix la intoxicació de forma freqüent.
- ▶ Presenta símptomes de dependència en les tasques diàries.
- ▶ Apareixen dificultats de control.
- ▶ Més quantitat, més freqüència.
- ▶ Reducció o abandó d'activitats socials, laborals o recreatives.
- ▶ Tolerància.
- ▶ Simptomatologia d'abstinència.

A Catalunya es duen a terme enquestes poblacionals sobre consum; són instruments valuosos per a la vigilància epidemiològica dels trastorns per consum de substàncies i dels seus problemes associats.

ESTUDES és una enquesta estatal sobre l'ús de drogues en centres d'educació secundària. Facilita l'estudi del consum de drogues en una mostra representativa dels escolars catalans de 14 a 18 anys.

Si voleu més informació a l'apartat d'epidemiologia del Canal Drogues podreu consultar l'informe dels resultats de les darreres [enquestes](#).

Font: [Guia didàctica Sortim?](#)

CARACTERÍSTIQUES I ALTRES PARTICULARITATS DEL CONSUM EN L'ADOLESCÈNCIA

1. L'OCI COM A ELEMENT QUE IDENTIFICA ELS JOVES

Durant les dues últimes dècades s'han experimentat canvis importants en el paradigma explicatiu de l'adolescència i la joventut. El canvi substancial està condicionat per la centralitat de l'oci com a model d'identificació (i que reemplaça el treball) i la consolidació de la societat de consum i el consegüent canvi de valors propis d'aquest model social.

L'adolescència i la joventut ja no es caracteritzen per tenir com a elements clau l'estudi, la feina i la preparació per al futur. Aquesta etapa adquireix entitat per si mateixa, i l'oci, el consum i la diversió esdevenen objectius importants per desenvolupar a curt termini. En aquesta configuració social, les activitats d'oci i temps lliure i tot l'univers del consum (no només de drogues, de tot) ocupen un lloc central.

En aquest sentit, hem de canviar la lectura que fem sobre les drogues i el seu consum i emmarcar-les en un context més global caracteritzat per:

Pel que fa al context general

- ▶ El mercat com a principi sobiranista.
- ▶ La protecció de l'adolescència i la joventut des del marc legal, social i familiar.

Pel que fa a l'oci i al temps lliure

- ▶ La importància atorgada a la diversió.
- ▶ La concentració de les pràctiques d'oci en el cap de setmana.
- ▶ Un model de consum que es regeix per criteris de compulsió i immediatesa.
- ▶ L'existència de consums culturals condicionats clarament a diferents estils musicals, d'oci i de temps lliure (presentació del cos, estètica, música, roba, etc.).

Pel que fa a algunes actituds

- ▶ Un canvi en la lectura tradicional del valor de l'esforç.
- ▶ La importància de l'individualisme.
- ▶ Diferents lectures pel que fa als conceptes responsabilitat, llibertat, autonomia, límits, etc.

2. “CONSUMEIXO, PER TANT, EXISTEIXO”: CARACTERÍSTIQUES DEL CONSUM DE DROGUES ENTRE ELS JOVES

- ▶ La finalitat és recreativa i està estretament lligada al fet de “passar-s’ho bé”. Està més relacionada amb el plaer o els moments positius viscuts durant la “festa” que amb els malestars o els problemes que les seves accions puguin comportar.
- ▶ Té lloc gairebé sempre en grup (comportament típicament gregari).
- ▶ Els escenaris es localitzen principalment de nit o durant els caps de setmana.
- ▶ S’allunyen de l’estereotip clàssic de persones amb problemes de drogues (drogoaddictes).
- ▶ Igual que passa amb molts objectes de consum (mòbils, xarxes socials, etc.), el consum és viscut com un fet generalitzat (“tothom consumeix”/“molta gent fuma porros”), de fàcil accessibilitat (“és fàcil accedir-hi”), normalitzat (consumidors i no consumidors solen trobar-se en els mateixos escenaris i aquest consum s’acaba considerant com una cosa “normal”), voluntari o escollit (“fumo perquè vull” / “jo decideixo”).
- ▶ Hi ha una percepció de control i dels riscos del consum: es redueix o s’abandona després d’una època d’ús intensiu, s’alternen temporades d’ús intens amb consums puntuals, etc.
- ▶ Probablement els problemes associats a les conductes derivades del consum de drogues (conducció i accidents de trànsit, sexualitat sense protecció, violència, problemes legals, etc.) seran més freqüents que els que afecten la mateixa salut.

3. PARTICULARITATS DEL CONSUM DE DROGUES ENTRE ADOLESCENTS I JOVES

A continuació apuntem algunes característiques del consum per part de joves i adolescents –d’edats superiors a 16 anys– vinculat al context de la festa.

- ▶ **El pas de 4t d’ESO a la secundària postobligatòria o al mercat (pre) laboral representa un moment clau tant pel que fa a índexs de consum com a l’entorn en què té lloc.** Possiblement l’època de vacances posterior a la finalització dels estudis obligatoris sigui un punt d’inflexió en la transició de l’adolescència a la joventut, tant pel que fa a l’inici com a la consolidació del fet de sortir de festa i, en conseqüència, al consum de drogues.
- ▶ **L’alcohol és la droga més consumida.** El seu ús té caràcter regular, però, per norma, no és intensiu. En la segona adolescència -o primera joventut, entre els 16 i els 18 anys-, se n’intensifica el consum.
- ▶ **El cànnabis és la droga il·legal més assequible i consumida.**

L’ús del cànnabis acostuma a ser ocasional i esporàdic i se situa en un marc de relació (grup d’amics, bàsicament). El consum intensiu, diari, és més reduït. Els col·lectius que en consumeixen amb més freqüència i de manera regular tendeixen a expressar opinions proteccionistes respecte a la realitat del cànnabis.

Diversos estudis demostren que el consum de cànnabis no esdevé un factor desencadenant del consum d'altres drogues per se (*Morral et al., 2002; Cannabis: informes de la comisi3n cl3nica, PNSD 2006*). Ara b3, quan 3s diari i s'ha iniciat precoçment, pot augmentar molt el consum d'altres drogues il·legals.

Molts joves que han consumit cànnabis amb freqüència i intensitat han tingut problemes relacionats amb els estudis. I en alguns casos s'ha vinculat amb problemes de fracàs escolar.

► **El consum de coca3na 3s redu3t, per3 esdev3 significatiu.**

Encara que el consum de coca3na tingui caràcter puntual, segurament est3 vinculat a festes assenyalades (aniversaris, caps d'any, etc.). A m3s, circula en sectors d'altres edats en escenaris compartits amb joves.

En canvi, a diferència del que succe3a en 3poques passades, el consum de pastilles tipus 3xtasi i derivats de les amfetamines 3s bastant baix. Tanmateix, apareixen en escena "noves" drogues: bolets al·lucin3gens, ketamina i derivats de l'MDMA, principalment. Encara que els consums en aquestes edats s3n redu3ts.

L'experiència ens ensenya que, per norma, els joves perceben que el consum d'3xtasi comporta m3s problemes que el consum de coca3na, i el consum de cànnabis, m3s que el d'alcohol. Ara b3, els joves que han fumats cànnabis opinen que aix3 provoca menys problemes que l'alcohol.

- Sense desvincular-nos d'aquestes substàncies, **trobem joves i adolescents que estan en tractament amb medicaci3 psiquiàtrica** i que, probablement, barregen aquests medicaments amb el consum d'alcohol i altres substàncies.

► **Les noies sovint plantegen caracter3stiques diferents dels nois.**

Elles presenten consums m3s tranquils i menys intensos que els dels nois (a excepció del tabac i la medicaci3 psiquiàtrica). Tanmateix, se senten m3s convidades al consum (i m3s assetjades en general).

Les baralles s3n una realitat propera i present en els joves. I sovint les associen al fet d'anar begut.

Pujar en vehicles –motos o cotxes– condu3ts per una persona que actua sota els efectes de l'alcohol 3s una pràctica freqüent.

- **Sota els efectes de l'alcohol i altres drogues, es poden donar relacions sexuals sense protecci3.**

ANNEX 4. QUI ET POT AJUDAR? RECURSOS AL TERRITORI.

Si teniu algun dubte o voleu saber més coses sobre algun tema relacionat amb les drogues, hi ha professionals del vostre territori i serveis que us poden ajudar:

- ▶ **EN L'ÀMBIT LOCAL, els serveis de salut, socials, i de joventut** d'ajuntaments o consells comarcals o bé Diputacions poden aportar informació sobre els recursos d'atenció i assessorament disponibles més propers.
- ▶ Els **Centres d'Atenció i Seguiment sobre drogues (CAS)** de la Xarxa d'atenció a les Drogodependències
- ▶ **EISIPD: Sistema d'Informació en Prevenció sobre Drogues i Salut Mental.** Té per objectiu donar a conèixer a tothom els recursos preventius que es desenvolupen a Catalunya, i específicament aquells de què disposa cadascú en el seu municipi.
<http://sipd.gencat.cat/>
- ▶ **SUBDIRECCIÓ GENERAL DE DROGODEPENDÈNCIES**
Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT)
Generalitat de Catalunya
Telèfon: 935 513 900
  - ▶ **CANAL DROGUES:** <http://drogues.gencat.cat>.
En aquest web del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, hi podeu trobar recursos i programes d'hàbits saludables i prevenció dels possibles riscos associats al consum de drogues.
  - ▶ **HEMEROTECA:** <http://hemerotecadrogues.cat/>.
En aquesta biblioteca virtual de l'Agència de Salut Pública de Catalunya de la Generalitat es facilita l'accés a materials educatius, de sensibilització, informatius i didàctics, i a documents per a professionals i agents socials de l'àmbit de la prevenció, l'atenció i la normalització social relacionats amb les drogues. Accés a altres recursos implementats per ajuntaments, consells comarcals, diputacions, entitats, etc.
  - ▶ **XARXA PERIFÈRICS** <http://periferics.cat/>
Xarxa d'ens locals i entitats que treballen per a la promoció de la salut i la prevenció en l'àmbit de les drogues. S'han anat incorporant al grup nous perfils com àrees de joventut, entitats i associacions que també es dediquen a la prevenció dels usos problemàtics de drogues i la promoció de la salut.
  - ▶ **LÍNIA VERDA** <http://www.liniaverda.org/>
Aquest servei d'informació, orientació i acollida permanent sobre drogodependències ofereix orientació, assessorament i derivació a recursos especialitzats de tractament de la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències i d'altres existents.
- ▶ **TELÈFONS** als quals us podeu adreçar si teniu problemes:
  - ▶ **Línia Verda.** Servei d'informació i assessorament en drogues de Catalunya
Tel. 900 900 540
  - ▶ **061 CatSalut Respon.** 24 hores al dia, els 365 dies de l'any. S'hi pot accedir per telèfon a través del **061**, per mail a través de 061catsalutrespon@gencat.cat
  - ▶ **Info Line.** Reducció de riscos i informació sobre drogues.
Tel. 902 253 600

ANNEX 5. PAUTA DE COMPILACIÓ I RECOLLIDA D'INFORMACIÓ

DATA DE LA DETECCIÓ: ___ / ___ / _____

Qui ha fet la detecció? _____

DADES DE L'ALUMNE/A

Nom i cognoms: _____ Edat: _____

Curs: _____

Tutor/a: _____

FET DETECTAT I UBICACIÓ

Intoxicació aguda per consum de substàncies

Consum de substàncies

Tinença de substàncies

Venda de substàncies

(Indicar el lloc)

Dins del centre educatiu, en horari **lectiu**: _____

Fora del centre educatiu, en horari **lectiu**: _____

Dins del centre educatiu, en horari **no lectiu**: _____

Fora del centre educatiu, en horari **no lectiu**: _____

En el moment de la detecció, l'alumne/a estava:

Sol/a

Amb 1 company/a De l'escola? Sí No

Amb un grup De l'escola? Sí No

Del seu grup classe Sí No

TIPUS DE SUBSTÀNCIA

Alcohol _____

Cànnabis _____

Altres: _____

COMPORTAMENT DE L'ALUMNE/A

1a vegada

Repetició: _____

En cas de repetició, breu resum de la intervenció anterior

Rendiment escolar de l'alumne/a en l'actualitat i canvis detectats

Aspectes conductuals, relacionals i canvis detectats

DADES RELLEVANTS DE CONTEXT FAMILIAR (o residència on viu)

ALTRES ASPECTES RELLEVANTS A CONSIDERAR

En relació a la confidencialitat i a la protecció de les dades recollides, els Documents per a l'organització i la gestió dels centres fan referència al dret fonamental a la protecció de dades de caràcter personal que es desenvolupa a la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD). Aquest dret implica que el tractament de dades de caràcter personal només pot fer-se de manera adequada per assolir finalitats legítimes legals declarades. (Article 4 Qualitat de les dades 1. Les dades de caràcter personal només es poden recollir per ser tractades, així com sotmetre-les a aquest tractament, quan siguin adequades pertinents i legítimes per a les quals s'han obtingut). Convé recordar que el responsable del tractament i els qui intervinguin en qualsevol fase del tractament de les dades de caràcter personal estan obligats al secret professional pel que fa les dades i al deure de guardar-les, obligacions que subsisteixen indefinidament. (Article 10. Deure de secret El responsable del fitxer i els qui intervinguin el qualsevol fase

ANNEX 6. GUIÓ PER AL REONEIXEMENT I LA VALORACIÓ DELS FACTORS DE RISC I PROTECCIÓ EN L'ENTREVISTA AMB L'ALUMNE/A.

de tractament de les dades de caràcter personal estant obligats al secret professional pel que fa a les dades i al deure de guardar-les, obligacions que substitueixen fins i tot després de finalitzar les seves relacions amb el titular del fitxer o, si s'escau, amb els seu responsable.

La següent taula només és una orientació per a l'entrevista. Segurament no és necessari ni possible tractar tots els punts que a continuació és descriuen. Segons cada cas es prioritzaran uns aspectes o d'altres.

1. SITUACIÓ FORMATIVA

- ▶ Curs que fa i correspondència amb l'edat.
- ▶ Percepció del menor sobre la seva situació formativa.
- ▶ Possible absentisme i/o passivitat.
- ▶ Dificultats d'adaptació i/o poca integració amb els companys o amb les normes.
- ▶ Expectatives acadèmiques.
- ▶ Motivació/satisfacció per l'estudi.
- ▶ Models de referència (professors/tutors).
- ▶ Rendiment acadèmic.

2. FACTORS DE PERSONALITAT, PSICOLÒGICS I/O CONDUCTUALS

- ▶ Emocionals
  - ▶ Grau d'autoestima.
  - ▶ Grau d'autonomia.
  - ▶ Grau d'autocontrol emocional.
  - ▶ Trastorns/medicació.
- ▶ Socials
  - ▶ Empatia.
  - ▶ Assertivitat.
  - ▶ Capacitat de comunicació.
- ▶ Gestió positiva dels conflictes
- ▶ Control del comportament i de la conducta.
- ▶ Recursos de resolució de conflictes: escolta activa, diàleg...

3. TEMPS D'OCI

- ▶ Consum associat al temps d'oci.
- ▶ Activitats d'oci, aficions i esport.
- ▶ Concepte de temps d'oci i de diversió.
(per exemple "sortir de marxa = descontrol"?).
- ▶ Temps d'oci familiar compartit.

4. ASPECTES SOCIALS

- ▶ **Dins del centre**
  - ▶ Grup d'amics.
  - ▶ Grup classe.
  - ▶ Relació amb grup d'iguals.
  - ▶ Consum en grup.
- ▶ **Fora del centre**
  - ▶ Consum en grup.
  - ▶ Parella. Consum en la parella.
  - ▶ Pertinença a algun grup social.

5. CONSUM DE DROGUES

- ▶ Percepció del consum.
- ▶ Significat que dóna al consum.
- ▶ Tipus de consum: ocasional, compulsiu, habitual.
- ▶ Experiències que han ocasionat el consum de drogues.
- ▶ Temps que fa que consumeix.
- ▶ Drogues que consumeix.
- ▶ Moments en què es consumeix.
- ▶ Diners gastats en el consum.
- ▶ Informació/Desinformació sobre les drogues.
- ▶ Accessibilitat a les substàncies.
- ▶ Saber quin coneixement té de les repercussions legals de consumir drogues.
- ▶ Saber si té consciència de les conseqüències que el consum de drogues pot ocasionar

6. FACTORS DE PERSONALITAT, PSICOLÒGICS I/O CONDUCTUALS

- ▶ Emocionals
  - ▶ Grau d'autoestima.
  - ▶ Grau d'autonomia.
  - ▶ Grau d'autocontrol emocional.
  - ▶ Trastorns/medicació.
- ▶ Socials
  - ▶ Empatia.
  - ▶ Assertivitat.
  - ▶ Capacitat de comunicació.
- ▶ Gestió positiva dels conflictes
  - ▶ Control del comportament i de la conducta.
  - ▶ Recursos de resolució de conflictes: escolta activa, diàleg...

ANNEX 7. MODEL D'INFORME DE DERIVACIÓ. TRASPÀS D'INFORMACIÓ.

INFORME DE DERIVACIÓ TRASPÀS D'INFORMACIÓ

DATA: ___ / ___ / _____

DATA DE LA DETECCIÓ: ___ / ___ / _____

DADES DE L'ALUMNE/A:

Nom i cognoms: _____ Edat: _____

Curs: _____

Tutor/a: _____

Dades i situació de la família: _____

Localitat de residència: _____

Centre: _____

Municipi: _____

FET DETECTAT I UBICACIÓ

Intoxicació aguda per consum de substàncies

Consum de substàncies

Tinença de substàncies

Venda de substàncies

(Indicar el lloc)

Dins del centre educatiu, en horari **lectiu**: _____

Fora del centre educatiu, en horari **lectiu**: _____

Dins del centre educatiu, en horari **no lectiu**: _____

Fora del centre educatiu, en horari **no lectiu**: _____

En el moment de la detecció, l'alumne/a estava:

Sol/a

Amb 1 company/a De l'escola? Sí No

Amb un grup De l'escola? Sí No

Del seu grup classe Sí No

TIPUS DE SUBSTÀNCIA

Alcohol _____

Cànnabis _____

Altres: _____

COMPORAMENT DE L'ALUMNE/A

1a vegada

Repetició: _____

En cas de repetició, breu resum de la intervenció anterior

Rendiment escolar de l'alumne/a en l'actualitat i canvis detectats

Aspectes conductuals, relacionals i canvis detectats

DADES DE CONTEXT FAMILIAR RELLEVANTS

ALTRES ASPECTES RELLEVANTS A CONSIDERAR

ASPECTES TREBALLATS ARRAN DE LA DETECCIÓ

**ANNEX 8. FITXA D'INFORMACIÓ DEL CENTRE AL
REFERENT DE DROGUES DEL SERVEI TERRITORIAL /
CONSORCI D'EDUCACIÓ DE BARCELONA**

CURS

2	0			-			
---	---	--	--	---	--	--	--

DADES DEL CENTRE

Nom del centre

Municipi

Servei Territorial o Consorci d'Educació de Barcelona

CODI CENTRE

--	--	--	--	--	--	--	--

DADES DE L'ALUMNE

Nivell educatiu

ESO	Batxillerat	Programa de formació i inserció	Cicle formatiu de grau mitjà	UEC
☐	☐	☐	☐	☐

Edat

Gènere

**CONEIXEMENT D'UNA SITUACIÓ DE FALTA RELACIONADA
AMB LES DROGUES PER**

Intoxicació aguda

Consum (estar sota els efectes del consum)

Tinença (dins el centre)

consum (dins el centre)

Venda

Tipus de substància

alcohol

cànnabis

altres:

COMUNICACIÓ

El centre ha comunicat el cas

Inspecció

DGAIA

Fiscalia

Polícia de Proximitat

EEMI (Equip especialitzat menors de 14 anys inimputables)

Descripció de la intervenció i el tipus de mesures preses

RESULTATS

Result

No result

El centre educatiu ha valorat necessària la derivació del cas

SI

NO

En cas afirmatiu, indiqueu a quins serveis s'ha derivat el cas

Serveis Socials

CAS (centre d'atenció i seguiment de drogodependències)

CSMIJ

Altres

Observacions

Lloc i data

Director/a del centre educatiu